“AZƏRPOÇT” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ CƏMİYYƏTİ

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına Uyğun Hazırlanmış Maliyyə Hesabatları və Müstəqil Auditorların Rəyi

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə

MÜNDƏRİCAT

	Səhifə
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI	1
MÜSTƏQİL AUDİTORLARIN RƏYİ	2-3
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARI:	
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	4-5
Məcmu gəlir haqqında hesabat	6
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	7
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	8-9
Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər	10-58

MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ

Bu bəyannamə "Azərpoçt" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin ("Cəmiyyət") Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatları ilə bağlı Cəmiyyət rəhbərliyinin və müstəqil auditorların göstərilən məsuliyyətlərini fərqləndirmək məqsədi ilə hazırlanmışdır.

Rəhbərlik, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Cəmiyyətin maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatmış il üzrə əməliyyat nəticələrini, pul vəsaitlərinin hərəkəti və kapitalda dəyişiklikləri düzgün şəkildə əks etdirən maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") müvafiq olaraq hazırlanması üçün məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik aşağıda göstərilənlər üzrə məsuliyyət daşıyır:

- Uyğun mühasibat prinsiplərinin seçilməsi və mütəmadi olaraq tətbiq edilməsi;
- Məntiqli və məqsədəuyğun təxminlərin və qərarların qəbul edilməsi;
- Maliyyə hesabatlarının MHBS-ə müvafiq hazırlanması və ya əgər hər hansı bir kənarlaşma varsa onun maliyyə hesabatlarında bəyan edilməsi və izahı;
- Yaxın gələcəkdə Cəmiyyət işini normal şərtlər altında davam etdirdiyi halda, hesabat tarixinə maliyyə hesabatlarının fasiləsizlik prinsipi əsasında hazırlanması.

Rəhbərlik, həmçinin aşağıdakı məsələlər üzrə məsuliyyət daşıyır:

- Cəmiyyət daxilində səmərəli və keyfiyyətli daxili nəzarət sisteminin işlənib hazırlanması, qurulması və möhkəmləndirilməsi;
- Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının MHBS-ə uyğun olaraq düzgün hazırlanması və Cəmiyyətin maliyyə vəziyyətini istənilən zaman düzgün əks etdirən mühasibat sisteminin təşkil edilməsi;
- Yerli mühasibat sisteminin müvafiq qanunvericiliyə və mühasibat uçotu standartlarına uyğun olaraq təşkil edilməsi;
- Mümkün imkanlardan istifadə edərək Cəmiyyətin aktivlərinin mühafizə edilməsinin təşkil olunması; və
- Saxtakarlıq, yanlışlıq və digər qanunauyğunsuzluq hallarının müəyyən edilməsi və qarşısının alınması.

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə Cəmiyyətin maliyyə hesabatları 20 oktyabr 2022-ci il tarixində Cəmiyyətin rəhbərliyi tərəfindən təsdiq edilmişdir.

Rəhbərlik tərəfindən:

Elşən Cəlilov **İdarə Heyətinin sədri**	**İsi Mustafayev** **İdarə Heyətinin üzvü**
20 oktyabr 2022-ci il Bakı, Azərbaycan Respublikası	20 oktyabr 2022-ci il Bakı, Azərbaycan Respublikası

bakertilly

City Point Baku, 9th floor
J. Mammadguluzadeh str., 102A
Baku, AZ1022, Azerbaijan

T: +994 (12) 404 7 666
F: +994 (12) 404 7 667

office@bakertilly.az
www.bakertilly.az

MÜSTƏQİL AUDİTORLARIN RƏYİ

"Azərpoçt" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin Səhmdarı və Rəhbərliyinə:

Şərti Müsbət Rəy

Biz "Azərpoçt" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin ("Cəmiyyət") 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan, həmin tarixdə başa çatmış il üzrə məcmu gəlir haqqında hesabatdan, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatdan və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatdan, habelə uçot siyasətinin əhəmiyyətli prinsiplərinin qısa təsviri də daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarına edilən qeydlərdən ibarət maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq.

Bizim rəyimizə əsasən, Şərti Müsbət Rəy üçün Əsaslar paraqrafında təsvir edilən məsələnin təsirləri istisna olmaqla, əlavə edilmiş maliyyə hesabatları Cəmiyyətin 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini, habelə göstərilən tarixdə başa çatmış il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlərdə ədalətli şəkildə əks etdirir.

Şərti Müsbət Rəy üçün Əsaslar

1 saylı Qeyddə göstərildiyi kimi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 aprel 2021-ci il tarixli 1325 nömrəli Fərmanı ilə 2021-ci ilin sentyabr ayında "Azərmarka" MMC Cəmiyyətə birləşdirilmişdir. Birləşmə nəticəsində "Azərmarka" MMC-nin 1 sentyabr 2021-ci il tarixinə aktiv və öhdəlikləri Cəmiyyətə köçürülmüşdür. "Azərmarka" MMC-nin Cəmiyyətə köçürülmüş aktiv və öhdəliklərinin dəyəri audit olunmamış balans dəyərlərinə əsasən müəyyən edilmişdir. Cəmiyyət birləşmə tarixində qalıqların ədalətli dəyərini müəyyən etməmişdir. Bu səbəbdən, birləşmə tarixinə və 31 dekabr 2021-ci il tarixinə bu aktiv və öhdəliklərin balans dəyərini yoxlamaq mümkün olmamışdır.

Maliyyə Hesabatları üzrə Rəhbərliyin və İdarəetmə Səlahiyyətləri Verilmiş Şəxslərin Məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının MHBS-ə uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, fırıldaqçılıq və ya xətalar nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladıqda, rəhbərlik Cəmiyyəti ləğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, rəhbərlik Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühasibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

İdarəetmə səlahiyyətləri verilmiş şəxslər Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Baker Tilly Audit Azerbaijan CJSC, trading as Baker Tilly, is a member of the global network of Baker Tilly International Ltd., the members of which are separate and independent legal entities.

Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorun Məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz maliyyə hesabatlarında bir tam kimi, fırıldaqçılıq və ya xətalar nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafi əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatını dərc etməkdir. Kafi əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin bu səviyyədə olan əminlik də əhəmiyyətli təhriflərin mövcud olduğu hallarda, BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin belə təhrifləri həmişə aşkarlayacağına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya xətalar nəticəsində yarana bilər və ayrılıqda yaxud məcmu olaraq, istifadəçilərin belə hazırlanmış maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduğu halda, əhəmiyyətli hesab edilir.

Audit zamanı biz BAS-ın tələblərinə uyğun olaraq aparılan auditin bir hissəsi kimi peşəkar mühakimə tətbiq edir və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya xətalar nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edərək qiymətləndirir, bu risklərə cavab verən audit prosedurlarını layihələndirərək həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib olan audit sübutları əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhrifi aşkarlamamaq riski xətalar nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhrifləri aşkarlamamaq riskindən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılıq, sözləşmə, saxtakarlıq, qərəzli hərəkətsizlik, həqiqətə uyğun olmayan məlumatlardan və ya daxili nəzarətin kobudcasına pozulmasından ibarət ola bilər;
- Cəmiyyətin daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun olan audit prosedurlarının işlənib hazırlanması üçün daxili nəzarət sistemi barədə anlayış əldə edirik;
- İstifadə edilmiş uçot siyasətinin uyğunluğunu və rəhbərlik tərəfindən həyata keçirilən uçot qiymətləndirmələrinin və əlaqəli məlumatların açıqlanmasının məqsədəuyğunluğunu qiymətləndiririk;
- Mühasibat uçotunun fasiləsizlik prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Cəmiyyətin fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və ya şərtlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair nəticə çıxarırıq. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu haqqında nəticə çıxardığımız halda, auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması kifayət olmadığı halda, rəyimizə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Bununla belə, gələcək hadisə və ya şərtlər Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər;
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında ədalətli şəkildə təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı auditin planlaşdırılmış həcmi və müddətləri, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit apardığımız zaman daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar haqqında idarəetmə səlahiyyətləri verilmiş şəxslərə məlumat veririk.

Baker Tilly Azerbaijan

20 oktyabr 2022-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNƏ
(Azərbaycan Manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
AKTİVLƏR			
Uzunmüddətli aktivlər:			
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	7	40,493,506	44,089,519
Aktivlərdən istifadə hüququ	8	695,830	382,313
Qeyri-maddi aktivlər	9	229,943	516,763
Uzunmüddətli aktivlər üzrə avans ödənişləri	10	594,654	740,350
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivi	11	446,739	322,933
İnvestisiya qiymətli kağızları	12	93,500,220	-
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		**135,960,892**	**46,051,878**
Cari aktivlər:			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	13	181,230,273	94,378,346
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər	6, 14	14,532,421	12,436,073
Mal-material ehtiyatları	15	3,158,530	2,383,882
İnvestisiya qiymətli kağızları	12	99,322,310	-
Digər aktivlər		172,046	70,921
Cəmi cari aktivlər		**298,415,580**	**109,269,222**
CƏMİ AKTİVLƏR		**434,376,472**	**155,321,100**
ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL			
ÖHDƏLİKLƏR:			
Uzunmüddətli öhdəliklər:			
Borc alınmış vəsaitlər	16	10,805,757	11,645,638
İcarə öhdəliyi	17	430,589	62,695
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		**11,236,346**	**11,708,333**
Cari öhdəliklər:			
Kreditor borcları və digər ödəniləcək vəsaitlər	6, 18	20,584,696	21,704,479
Müştəri hesabları	6, 19	354,798,813	69,227,688
Borc alınmış vəsaitlər	16	840,636	870,590
İcarə öhdəliyi	17	272,103	343,535
Cəmi cari öhdəliklər		**376,496,248**	**92,146,292**
Cəmi öhdəliklər		**387,732,594**	**103,854,625**

	Qeydlər	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
KAPİTAL:			
Nizamnamə kapitalı	20	73,357,719	73,344,500
Digər ehtiyatlar		56,717	56,717
Yığılmış zərər		(26,770,558)	(21,934,742)
Cəmi kapital		**46,643,878**	**51,466,475**
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		**434,376,472**	**155,321,100**

Rəhbərliyin adından:

Əfqan Cəlilov
İdarə Heyətinin sədri

20 oktyabr 2022-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

İsi Mustafayev
İdarə Heyətinin üzvü

20 oktyabr 2022-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

10-58-ci səhifələrdə verilmiş qeydlər maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir.

MƏCMU GƏLİR HAQQINDA HESABAT
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ
(Azərbaycan Manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
GƏLİRLƏR:			
Poçt xidmətləri üzrə əldə olunan gəlir	6, 21	18,027,350	18,343,865
Maliyyə xidmətləri üzrə əldə olunan gəlir	6, 21	12,136,209	13,915,000
Digər xidmətlər üzrə əldə olunan gəlir	6, 21	10,188,130	8,887,919
CƏMİ GƏLİRLƏR		**40,351,689**	**41,146,784**
MƏSRƏF VƏ XƏRCLƏR:			
Əməliyyat xərcləri	6, 22	(23,505,423)	(25,679,968)
Ümumi və inzibati xərclər	23	(20,382,804)	(19,121,805)
Köhnəlmə və amortizasiya	7, 8, 9	(5,090,099)	(5,834,817)
Digər gəlirlər	24	1,174,713	1,628,484
ƏMƏLİYYAT ZƏRƏRİ:		**(7,451,924)**	**(7,861,322)**
İnvestisiya fəaliyyətindən əldə olunan gəlir	12	4,234,302	-
Maliyyə xərcləri	25	(34,743)	(55,691)
(Ehtimal olunan kredit zərərləri)/maliyyə aktivləri üzrə ehtimal olunan kredit zərərlərinin geri qaytarılması	6, 12, 14	(2,148,729)	4,317
İcarə müqavilələrinin ləğvindən əldə olunan gəlir		5,006	-
Xarici valyuta (zərəri)/gəliri		(166,836)	16,730
MƏNFƏƏT VERGİSİNDƏN ƏVVƏL XALİS ZƏRƏR		**(5,562,924)**	**(7,895,966)**
Mənfəət vergisi üzrə gəlir	11	123,806	149,285
İL ÜZRƏ XALİS ZƏRƏR		**(5,439,118)**	**(7,746,681)**
İL ÜZRƏ CƏMİ MƏCMU ZƏRƏR		**(5,439,118)**	**(7,746,681)**

Rəhbərliyin adından:

Əfqan Cəlilov
İdarə Heyətinin sədri

20 oktyabr 2022-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

İsi Mustafayev
İdarə Heyətinin üzvü

20 oktyabr 2022-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

10-58-ci səhifələrdə verilmiş qeydlər maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir.

KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ
(Azərbaycan Manatı ilə)

	Nizamnamə kapitalı	Digər ehtiyatlar	Yığılmış zərər	Cəmi kapital
1 yanvar 2020-ci il	**73,344,500**	**56,717**	**(14,188,061)**	**59,213,156**
İl üzrə zərər	-	-	(7,746,681)	(7,746,681)
31 dekabr 2020-ci il	**73,344,500**	**56,717**	**(21,934,742)**	**51,466,475**
Ümumi nəzarət altında olan müəssisənin birləşməsinin təsiri (1 saylı Qeyd)	13,219	-	603,302	616,521
İl üzrə zərər	-	-	(5,439,118)	(5,439,118)
31 dekabr 2021-ci il	**73,357,719**	**56,717**	**(26,770,558)**	**46,643,878**

Rəhbərliyin adından:

Əfqan Cəlilov
İdarə Heyətinin sədri

20 oktyabr 2022-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

İsi Mustafayev
İdarə Heyətinin üzvü

20 oktyabr 2022-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

10-58-ci səhifələrdə verilmiş qeydlər maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir.

PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ
(Azərbaycan Manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
ƏMƏLİYYAT FƏALİYYƏTİNDƏN YARANAN PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ:			
Mənfəət vergisindən əvvəl zərər		(5,562,924)	(7,895,966)
Nağdsız vəsaitlər üzrə düzəlişlər:			
Əmlak, tikili və avadanlıqlar və aktivlərdən istifadə hüququ üzrə köhnəlmə	7, 8	4,714,563	5,448,136
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	9	375,536	386,681
Maliyyə aktivləri üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri/(ehtimal olunan kredit zərərlərinin geri qaytarılması)	12, 14	2,148,729	(4,317)
Əmlak, tikili və avadanlıqların silinməsi üzrə gəlir		(5,006)	-
İnvestisiya fəaliyyətindən yaranan gəlir	12	(4,234,302)	-
Maliyyə xərcləri	25	34,743	55,691
Xarici valyuta məzənnəsi üzrə dəyişikliklər		166,836	(16,730)
Əməliyyat aktivləri və öhdəliklərindəki dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə yaranan pul vəsaitlərinin hərəkəti		**(2,361,825)**	**(2,026,505)**
Əməliyyat aktivləri və öhdəliklərində dəyişikliklər			
Əməliyyat aktivlərində (artma)/azalma:			
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlərdə dəyişiklik		(2,254,719)	3,400,614
Mal-material ehtiyatlarında dəyişiklik		13,639	(535,170)
Digər cari aktivlərdə dəyişiklik		(101,125)	(39,209)
Əməliyyat öhdəliklərində artma/(azalma):			
Kreditor borcları və digər ödəniləcək vəsaitlərdə dəyişiklik		(1,411,327)	5,257,852
Müştəri hesablarında dəyişiklik		285,571,125	(27,554,021)
Əməliyyat aktivləri və öhdəliklərində cəmi dəyişikliklər		**279,455,768**	**(21,496,439)**
Ödənilmiş mənfəət vergisi		-	(50,000)
Əməliyat fəaliyyətindən daxil olan/(yönələn) xalis pul vəsaitlərinin axını		**279,455,768**	**(21,546,439)**
İNVESTİSİYA FƏALİYYƏTİNDƏN YARANAN PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ:			
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satışından və ödənilməsi üzrə daxilolmalar		32,184,995	-
Alınmış faiz		3,641,640	-
Birləşmə zamanı əldə edilən pul vəsaitləri		10,295	-
Əmlak, tikili və avadanlıqların satın alınması		(627,967)	(968,928)
Qeyri-maddi aktivlərin satın alınması		(88,716)	(17,000)
İnvestisiya qiymətli kağızlarının satın alınması		(226,333,403)	-
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə olunan xalis pul vəsaitləri		**(191,213,156)**	**(985,928)**

PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BAŞA ÇATMIŞ İL ÜZRƏ (Davamı)
(Azərbaycan Manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
MALİYYƏ FƏALİYYƏTİNDƏN YARANAN PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ:			
Borc alınmış vəsaitlərin geri qaytarılması	16	(869,835)	(851,648)
İcarə öhdəliyi üzrə əsas ödəniş	17	(319,271)	(319,578)
İcarə öhdəliyi üzrə faiz ödənişi	17	(22,426)	(44,326)
Borc alınmış vəsaitlər üzrə ödənilmiş faiz	16	(12,317)	(11,365)
Maliyyə faaliyyəti üzrə yönələn xalis pul vəsaitləri		**(1,223,849)**	**(1,226,917)**
Məzənnə fərqlərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		(166,836)	16,730
PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİNDƏ XALİS ARTMA/(AZALMA)		86,851,927	(23,742,554)
PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ, *ilin əvvəlinə*	13	94,378,346	118,120,900
PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ, *ilin sonuna*	13	181,230,273	94,378,346

Rəhbərliyin adından:

Elçan Cəlilov
İdarə Heyətinin sədri

20 oktyabr 2022-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

İsi Mustafayev
İdarə Heyətinin üzvü

20 oktyabr 2022-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

10-58-ci səhifələrdə verilmiş qeydlər maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir.

1. CƏMİYYƏT VƏ ONUN FƏALİYYƏTLƏRİ

Korporativ məlumat

Daha əvvəl Azərpoçt Dövlət Müəssisəsi olan "Azərpoçt" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti ("Cəmiyyət") Azərbaycan Respublikası Rabitə Nazirliyinin "Poçt rabitəsi sahəsində islahatların davamı və strukturun təkmilləşdirilməsi haqqında" 23 sentyabr 1999-cu il tarixli 151 nömrəli əmri ilə yaradılmış Azərbaycan Respublikasının milli poçt operatorudur. Cəmiyyət "Azərpoçt" İstehsalat Birliyinin bazasında yaradılmışdır və onun hüquqi varisidir. Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinin ("RİTN") 31 avqust 2009-cu il tarixli 145 nömrəli əmri ilə "Azərpoçt" Dövlət Müəssisəsinin təşkilati-hüquqi forması dəyişdirilərək "Azərpoçt" MMC-yə çevrilmişdir. "Azərpoçt" MMC-nin nizamnaməsi Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən 15 sentyabr 2009-cu il tarixdə təsdiq edilmiş və Vergilər Nazirliyinin Bakı Şəhər Vergilər Departamentinin Kommersiya Hüquqi Şəxslərin Dövlət Qeydiyyatı İdarəsində 9900037711 nömrəsi ilə dövlət qeydiyyatına alınmışdır. Cəmiyyətin fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının Poçt fəaliyyəti haqqında qanunu ilə tənzimlənir.

Cəmiyyətin hüquqi ünvanı Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ1000, Üzeyir Hacıbəyov küçəsi 36-da yerləşir.

Cəmiyyətin 63 poçt filialı, 7 regional rabitə qovşağı və 4 ekspress poçt xidməti, yerli və beynəlxalq miqyasda bağlamaların çatdırılmasını və dövlət orqanlarına xüsusi kuryer xidmətləri təmin edən filialı var. Cəmiyyətdə 5,000-dən artıq işçi çalışır.

Ənənəvi poçt xidmətlərinə əlavə olaraq zərf və ya bağlamaların göndərilməsi ilə yanaşı, müəssisə gəlir bazasını genişləndirmək və maliyyə effektivliyini artırmaq üçün bir sıra yeni xidmətlər təqdim edir. Bura aşağıdakılar daxildir:

1. Təqaüdlər və sosial sığorta ödənişləri, eləcə də dövlət orqanlarından və ya dövlət orqanlarına digər pul daxilolmaları daxil olmaqla ödəniş xidmətləri;
2. Kommunal ödənişlər və bənzər ödənişlər üzrə yığım xidmətləri;
3. Daxili və beynəlxalq pul köçürmələri;
4. Şəhərlərarası zənglər, faks və surətçıxarma xidmətləri üçün telefona çıxışın təmin edilməsi daxil olmaqla biznes xidmətləri;
5. Ənənəvi poçt markalarından başqa, SIM kartlar və qəzetlər daxil olmaqla satış xidmətləri.

Cəmiyyət Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti ilə təmsil olunmaqla, 100% Azərbaycan dövlətinin mülkiyyətindədir.

"Azərmarka" MMC-nin Cəmiyyətə birləşməsi

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 27 aprel 2021-ci il tarixli 1325 nömrəli Fərmanı ilə 1 sentyabr 2021-ci il tarixində "Azərmarka" MMC Cəmiyyətə birləşdirilmişdir. Hər iki müəssisə Hökumətin ümumi nəzarəti altında olduğundan "Azərmarka" MMC-nin aktiv və öhdəlikləri birləşmə tarixinə xalis aktiv qalığı ilə Cəmiyyətə birləşdirilmişdir.

"Azərmarka" MMC-nin 1 sentyabr 2021-ci il köçürülmə tarixinə audit olunmamış maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı Azərbaycan Manatı ilə təqdim edilmişdir:

	1 sentyabr 2021-ci il (audit olunmamış)
AKTİVLƏR	
Uzunmüddətli aktivlər:	
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	37,666
Cəmi uzunmüddətli aktivlər	**37,666**
Cari aktivlər:	
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	10,295
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər	68,565
Mal-material ehtiyatları	788,287
Avans ödənişləri	3,250
Cəmi cari aktivlər	**870,397**
CƏMİ AKTİVLƏR	**908,063**
ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL	
ÖHDƏLİKLƏR:	
Kreditor borcları və digər ödəniləcək vəsaitlər	226,539
Vergi və ödəniləcək mənfəət vergisi istisna olmaqla	65,003
Cəmi öhdəliklər	**291,542**
KAPİTAL:	
Nizamnamə kapitalı	13,219
Bölüşdürülməmiş mənfəət	603,302
Cəmi kapital	**616,521**
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL	**908,063**

2. MÜHÜM MÜHASİBAT UÇOTU PRİNSİPLƏRİ

Hesabatların uyğunluğunun bəyanı

Cəmiyyətin hazırkı maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Standartları Şurası tərəfindən dərc edilmiş Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartları ("MHBS") və Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına Şərhlər Komitəsi ("MHBSŞK") tərəfindən dərc edilmiş şərhlər əsasında hazırlanmışdır.

Aşağıdakı mühasibat uçotu siyasətində əksi qeyd edilmədiyi təqdirdə, Cəmiyyətin maliyyə hesabatları tarixi dəyər prinsiplərinə əsasən hazırlanmışdır. Maliyyə hesabatları əksi göstərilmədiyi hallarda Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim edilmişdir.

Maliyyə hesabatlarının MHBS-ə uyğun olaraq hazırlanması bəzi əhəmiyyətli uçot təxminlərinin istifadəsini tələb edir. Bundan əlavə, Cəmiyyətin uçot siyasətini tətbiq edərkən rəhbərlik öz mülahizələrini irəli sürməlidir. Daha yüksək mülahizə tələb edən və ya mürəkkəb olan sahələr, həmçinin maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün ehtimal və təxminlərin əhəmiyyətli olduğu sahələr 3 saylı Qeyddə açıqlanır.

Fasiləsizlik prinsipi

Bu maliyyə hesabatları Cəmiyyətin fasiləsizlik prinsipi əsasında yaxın gələcəkdə işini normal şərtlər altında davam etdirəcəyini nəzərdə tutur.

Rəhbərlik hesab edir ki, Cəmiyyət yaxın gələcəkdə fəaliyyətini davam etdirəcək və Cəmiyyətin ləğvinə nə istək, nə də ehtiyac olacaq, eləcə də fəaliyyəti dayandırmaq və ya Azərbaycan Respublikasının qanunları və ya normativ aktları əsasında kreditorlardan qorunmaq üçün müdafiə axtarmaq üzrə nə niyyət, nə də zərurət mövcuddur. Buna görə, aktivlər və öhdəliklər adi fəaliyyət gedişində Cəmiyyətin aktivləri reallaşdırmaq və öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyətinə malik olması fərziyyəsi ilə hesabatlarda əks etdirilmişdir. Bəzi maliyyə hesabatları standartları rəhbərlik tərəfindən Cəmiyyətin fasiləsizlik prinsipinə dair dəyərləndirmənin aparılması üzrə konkret tələbləri və nəzərə alınmalı olan müəyyən məsələləri və fasiləsizlik prinsipi ilə əlaqədar bir sıra açıqlamaların hesabatlara daxil edilməsini əhatə edir.

Fasiləsizlik prinsipi təxminlərinin rəhbərlik tərəfindən dəyərləndirilməsi zamanı naməlum olan gələcək hadisələr və ya şərtlər üzrə müəyyən təxminlərin edilməsi vacibdir.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Cəmiyyətin əməliyyat valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Cəmiyyətin əməliyyat və təqdimat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan manatıdır ("AZN"). Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər Cəmiyyətin təqdimat valyutası olan AZN ilə əks olunmuşdur.

Əməliyyatlar və qalıqlar

Monetar aktivlər və öhdəliklər Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının ("Mərkəzi Bank") müvafiq hesabat dövrünün sonuna qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə uyğun olaraq Cəmiyyətin əməliyyat valyutasına çevrilir. Belə əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və monetar aktiv və öhdəliklərin Mərkəzi Bankın ilin sonuna müəyyən etdiyi rəsmi məzənnə ilə Cəmiyyətin əməliyyat valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan gəlir və zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Borclar ilə bağlı məzənnə fərqlərindən yaranan gəlir və zərər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda "maliyyə gəlirləri və xərcləri" kimi göstərilir. Məzənnə fərqindən yaranan bütün digər gəlir və zərər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda "xarici valyuta mübadiləsi üzrə gəlir çıxılmaqla zərərlər" kimi əks etdirilir. İlin sonuna qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilmə ilkin dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilmir. Xarici valyutada olan və ilkin dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ilkin əməliyyatlar həyata keçirildiyi tarixə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir. Xarici valyutada olan və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin müəyyən edildiyi tarixə qüvvədə olan məzənnələrdən istifadə etməklə təqdimat valyutasına çevrilir.

Cəmiyyət hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında aşağıdakı rəsmi valyuta məzənnələrindən istifadə etmişdir:

- 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 1 ABŞ dolları 1.7000 AZN təşkil etmişdir (2020-ci il: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN);
- 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 1 Avro 1.9265 AZN təşkil etmişdir (2020-ci il: 1 Avro = 2.0890 AZN);
- 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 1 Rus rublu 0.0229 AZN təşkil etmişdir (2020-ci il: 1 Rus rublu = 0.0231 AZN); və
- 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 1 SDR (Xüsusi Borcalma Hüququ) 2.3793 AZN təşkil etmişdir (2020-ci il: 1 SDR = 2.4485 AZN).

Əsas qiymətləndirmə üsulları

Cari və uzunmüddətli təsnifatlar müqayisədə

Cəmiyyət cari/uzunmüddətli təsnifat meyarları əsasında maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktivləri və öhdəlikləri təqdim edir. Cəmiyyət aşağıdakı hallarda aktivləri cari aktiv kimi təsnifləşdirir:

- Cəmiyyətin adi əməliyyat dövründə satılması və ya istifadə olunması üçün saxlanıldıqda və ya realizasiya olunması ehtimal olunduqda;
- Əsasən alqı-satqı məqsədləri üçün saxlanıldıqda;
- Hesabat tarixindən sonra on iki ay müddətində realizasiya ediləcəyi ehtimal olunduqda; və ya
- Hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay müddətində mübadiləsinə və ya istifadəsinə məhdudiyyət qoyulmayan pul vəsaiti və ya onun ekvivalenti formasında olduqda.

Bütün digər aktivlər uzunmüddətli olaraq təsnif edilir.

Cəmiyyət aşağıdakı hallarda öhdəlikləri cari öhdəlik kimi təsnifləşdirir:

- Cəmiyyətin adi əməliyyat dövründə onların ödənilməsi nəzərdə tutulduqda;
- Əsasən alqı-satqı məqsədləri üçün saxlanıldıqda;
- Hesabat tarixindən etibarən on iki ay ərzində ödənilməli olduqda; və ya
- Cəmiyyət öhdəliyin yerinə yetirilməsini hesabat tarixindən ən azı on iki ay uzatmaq kimi şərtsiz hüquqa malik olmadıqda.

Cəmiyyət digər bütün öhdəlikləri uzunmüddətli olaraq təsnifləşdirir.

Əmlak, tikili və avadanlıqlar

Tikili və avadanlıqlar hər hansı yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, ilkin dəyərdə uçota alınır. Əsas vəsaitlər ilə bağlı sonrakı xərclər müvafiq olaraq aktivin qalıq dəyərində və ya ayrıca aktiv kimi yalnız o halda tanınır ki, həmin aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərənin Cəmiyyətə daxil olması ehtimal edilsin və onun dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilsin. Kiçik həcmli təmir və gündəlik xidmət xərcləri çəkildiyi dövrdə xərcə silinir. Əsas vəsaitlərin əsas hissələrinin və ya komponentlərinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Aktivin silinməsindən yaranan gəlir və ya zərər silinmədən daxil olan vəsait ilə həmin aktivin qalıq dəyəri arasındakı fərq kimi hesablanır və mənfəət və ya zərərdə aktivin silindiyi ildə tanınır.

Rəhbərlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əmlak, tikili və avadanlıqlar üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa edilə bilən dəyəri təxmin edir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri onun satış üzrə məsrəfləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Balans dəyəri bərpa edilə bilən dəyərə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Aktivin istifadə dəyərini və ya satış üzrə məsrəflər çıxılmaqla ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyərsizləşmə zərəri bərpa edilir.

Amortizasiya müvafiq aktivlərin aşağıda göstərilən amortizasiya dərəcələrinə uyğun olaraq onların təxmini faydalı istifadə müddəti ərzində azalan qalıq metoduna əsasən hesablanır:

• Binalar və avadanlıqlar	3-7%
• Kompüterlər və avadanlıqlar	10-25%
• Mebel və qurğular	10-25%
• Nəqliyyat vasitələri	10-25%
• Digər	10-20%
• Aktivlərdən istifadə hüququ	icarə müddətindən asılıdır

Aktiv faydalı istifadə müddətinin sonunda nəzərdə tutulan vəziyyətə uyğun olduqda, onun satışı ilə bağlı ehtimal olunan xərclər çıxıldıqdan sonra Cəmiyyət tərəfindən əldə oluna biləcək qiymətləndirilmiş məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddəti hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Cəmiyyətin qeyri-maddi aktivləri müəyyən edilmiş faydalı istifadə müddətinə malik olub, əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından ibarətdir. Qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiya və dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla uçota alınır. Əldə edilmiş proqram təminatı həmin xüsusi proqram təminatının alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclər əsasında kapitallaşdırılır. Amortizasiya qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti (10 il) ərzində düz xətt metodu ilə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Cəmiyyət tərəfindən nəzarət olunan identifikasiya edilə bilən unikal proqram təminatı ilə birbaşa əlaqəli olan tərtibat xərcləri, çəkilmiş xərclərdən artıq olan əlavə iqtisadi səmərə gətirəcəyi halda qeyri-maddi aktivlər kimi tanınır. Kapitallaşdırılmış xərclərə proqram təminatını tərtib edən işçilərə sərf olunan xərclər və ümumi təsərrüfat xərclərinin müvafiq hissəsi daxildir. Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər (məs., texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərcə silinir.

Avans ödənişləri

Avans ödənişləri dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla ilkin dəyərlə tanınır. Avans ödənişləri ilə bağlı mal və ya xidmətlərin bir ildən sonra əldə ediləcəyi ehtimal olunduqda və ya ilkin tanınma zamanı aktivlə bağlı avans ödənişləri uzunmüddətli aktiv olaraq təsnif edildikdə avans ödənişləri uzunmüddətli aktiv olaraq təsnif edilir. Aktivlərin əldə olunması üçün ödənilmiş avanslar Cəmiyyət aktivin nəzarətini ələ keçirdikdən sonra aktivin balans dəyərinə köçürülür və aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərələrin Cəmiyyətə daxil olacağı ehtimal olunur. Avans ödənişlərinə aid olan mal və ya xidmətlər əldə olunan zaman digər əməliyyatlar üzrə avans ödənişləri mənfəət və zərər hesablarına silinir. Avans ödənişləri ilə bağlı aktivlər, mal və ya xidmətlərin əldə olunmadığına dair göstərici olduqda, avans ödənişlərin balans dəyəri müvafiq olaraq silinir və müvafiq dəyərsizləşmə zərəri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda qeydə alınır.

Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi hazırkı maliyyə hesabatlarında hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əhəmiyyətli dərəcədə qüvvəyə minmiş qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarət olub, həmin və ya başqa dövrdə digər məcmu gəlir və ya bilavasitə kapital hesablarında qeydə alınan əməliyyatlara aid olduğu üçün, digər məcmu gəlir və ya bilavasitə kapital hesablarında qeydə alınması istisna olmaqla, mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır.

Cari mənfəət vergisi cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət, maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi balans öhdəliyi metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatları məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlkin uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliklərin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla).

Təxirə salınmış vergi balansı, hesabat tarixinə qüvvədə olan vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərəri o zaman hesablanır ki, bu çıxılmaların realizasiya oluna bilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb ediləcək mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilsin.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri cari vergi aktivləri və vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericilikdə nəzərdə tutulan hüquq mövcud olduqda, eləcə də təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri vergiyə cəlb edilən eyni və ayrı-ayrı şəxslər tərəfindən eyni vergi orqanına ödənilmiş vergiyə aid olduqda və bu zaman hesablaşmaları əvəzləşdirmə yolu ilə aparmaq niyyəti mövcud olduğu halda əvəzləşdiirlə bilər.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə nağd pul, yolda olan pul vəsaitləri, ATM-də olan pul vəsaitləri, eləcə də Mərkəzi Bank və digər banklardakı nostro hesablar daxildir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya olunmuş dəyərdə uçota alınır, çünki:

(i) onlar müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin toplanması üçün saxlanılır və həmin pul vəsaitlərinin hərəkəti YƏMFÖ-nü təqdim edir; və
(ii) onlar MZVƏD olaraq təyin edilmir.

Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər

Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır və sonradan effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınır.

İnvestisiya qiymətli kağızları

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda "investisiya qiymətli kağızları" başlığına aşağıdakılar daxildir:

- amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülən borc investisiya qiymətli kağızları; borc investisiya qiymətli kağızları ilkin olaraq artan birbaşa əməliyyat məsrəflərini əlavə etməklə ədalətli dəyərdə, sonra isə effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülür.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları maya dəyəri ilə mümkün xalis satış dəyəri arasında daha aşağı olan dəyərlə qiymətləndirilir. Mal-material ehtiyatlarının maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Mal-material ehtiyatlarının maya dəyəri onların alış dəyərindən və cari vəziyyətə və yerləşdiyi əraziyə gətirilməsinə çəkilən digər məsrəflərdən ibarətdir. Mümkün xalis satış dəyəri işin başa çatdırılma və satış xərcləri çıxılmaqla, fəaliyyətin adi gedişində təxmin edilən satış qiymətidir.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə şərtləri

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktivi satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb-satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır.

Fəal bazarda alınıb-satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövriyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılanması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqelərin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti modelləri və ya yaxın vaxtlarda həyata keçirilən əməliyyatlara əsaslanan modellər və ya investisiya qoyulan şəxslərin maliyyə məlumatlarının nəzərə alınması kimi qiymətləndirmə üsulları xarici bazar qiymətləri haqqında məlumatın mövcud olmadığı bəzi maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini ölçmək üçün istifadə olunur. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərildiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr (əgər varsa) hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş dəyər (AD) əsas məbləğ üzrə ödənişlərin çıxılmasından və hesablanmış faizlərin əlavə edilməsindən, maliyyə aktivləri üçün isə ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ehtiyatın çıxılmasından sonra maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı qeydə alınan dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilmir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (gələcək kredit zərərləri istisna olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti və ya daha qısa müddət ərzində (əgər uyğundursa) maliyyə alətinin ümumi balans dəyərinə diskontlaşdıran dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Belə mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Cari dəyərin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə aktivləri – ilkin tanınma

İlkin tanınma zamanı maliyyə aktivi amortizasiya olunmuş dəyərlə, DMGVƏD və ya MZVƏD ilə qiymətləndirilən kimi təsnif edilir.

Maliyyə aktivi aşağıdakı şərtlərin hər ikisinə cavab verirsə və MZVƏD kimi təyin olunmursa, amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülür:

- maliyyə aktivi müqavilə ilə pul vəsaitləri axınını toplamaq üçün aktivləri saxlamaq məqsədi daşıyan biznes modeli daxilində saxlanılır; və
- maliyyə aktivi üzrə, müqavilənin şərtləri müəyyən edilmiş tarixlərdə əsas pul vəsaitlərinin və ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə faizlərin ödənilməsini nəzərdə tutan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Borc aləti DMGVƏD-də yalnız aşağıdakı şərtlərin hər ikisinə cavab verdikdə və MZVƏD kimi təyin edilmədikdə ölçülür:

- maliyyə aktivi, müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq pul vəsaitləri axınının yığılması və maliyyə aktivlərinin satışı məqsədi daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- maliyyə aktivi üzrə, müqavilənin şərtləri müəyyən edilmiş tarixlərdə əsas pul vəsaitlərinin və ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə faizlərin ödənilməsini nəzərdə tutan pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Bütün digər maliyyə alətləri ilkin olaraq əməliyyat xərclərinə uyğunlaşdırılmış ədalətli dəyərlə qeydə alınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı şəkildə əməliyyat qiyməti ilə təsdiqlənir. İlkin tanınma zamanı mənfəət və ya zərər yalnız ədalətli dəyər və əməliyyat qiyməti arasında eyni alətdə müşahidə edilə bilən digər cari bazar əməliyyatları və ya daxilolmalarına yalnız müşahidə oluna bilən bazarlardan alınan məlumatları daxil edən qiymətləndirmə texnikası ilə sübut edilə bilən fərq olduqda qeydə alınır. İlkin tanınmadan sonra AD ilə ölçülən maliyyə aktivləri üçün EOKZ ehtiyatı tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi

Cəmiyyət maliyyə aktivlərini amortizasiya olunmuş dəyərlə təsnifləşdirir və qiymətləndirir. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Cəmiyyətin biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

Biznes model Cəmiyyətin pul axınları əldə etməsi məqsədilə aktivlərin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir. Cəmiyyətin məqsədi aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etməkdir ("müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanılması").

Biznes modelin məqsədi müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi olduqda, Cəmiyyət pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını (YƏMFÖ təhlili) qiymətləndirir. YƏMFÖ təhlili aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir. Hazırda Cəmiyyətin MZVƏD və ya DMGVƏD kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə aktivləri yoxdur.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi

Yalnız maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada – biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Cəmiyyət cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi: ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ehtiyat

Cəmiyyət amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən borc alətləri üzrə ehtimal olunan kredit zərərlərini (EOKZ) proqnozlar əsasında qiymətləndirir. Cəmiyyət hər bir hesabat tarixində ehtimal olunan kredit zərərlərini qiymətləndirir və kredit zərərləri üzrə ehtiyatı tanıyır.

Ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat. Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən borc alətləri ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir.

Cəmiyyət ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün 9 saylı MHBS-də nəzərdə tutulan sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edir. Bu yanaşma bütün debitor borcları üçün bütöv müddət üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri ehtiyatını nəzərdə tutur. Ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün debitor borcları kredit riskinin ümumi xüsusiyyətlərinə və vaxtı keçmiş günlərin sayına əsasən qruplaşdırılmışdır.

Ehtimal olunan kredit zərərlərinin səviyyəsi müvafiq olaraq 31 dekabr 2021-ci il tarixinə qədər 36 ay ərzində həyata keçirilən satışlar üzrə ödəniş cədvəllərinə və bu dövr ərzində yaranmış əvvəlki dövrün kredit zərərlərinə əsaslanır. Əvvəlki dövrlər üçün kredit zərərlərinin səviyyəsinə müştərilərin debitor borclarını qaytarmaq imkanına təsir edən makroiqtisadi amillərə dair mövcud və gələcək məlumatları nəzərə alaraq düzəliş edilir.

Cəmiyyət aşağıdakılara bərabər məbləğdə zərər ehtiyatı vasitəsilə ehtimal olunan kredit zərərlərini ölçmək məqsədilə investisiya qiymətli kağızları üçün 9 saylı MHBS ümumi yanaşmasını tətbiq edir:

- 12 aylıq ehtimal olunan kredit zərərləri (hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində mümkün olan maliyyə aləti üzrə defolt hadisələri nəticəsində yaranan ehtimal olunan kredit zərərləri);
- və ya tam ömürlük ehtimal olunan kredit zərərləri (maliyyə alətinin istifadə müddəti ərzində bütün mümkün defolt hadisələri nəticəsində yaranan ehtimal olunan kredit zərərləri).

İnvestisiya qiymətli kağızları üçün, əgər həmin investisiyanın kredit riski ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmışdırsa, tam ömürlük ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə zərər ehtiyatı tələb olunur.

İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə ehtimal olunan kredit zərərlərinin ölçülməsi üçün müvafiq reytinq agentliklərinin DE və DZYZ dərəcələri istifadə olunur.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi

Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Cəmiyyətin bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Cəmiyyət belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Cəmiyyət müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, barəsində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülən maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması

Cəmiyyət aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (i) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə bağlı pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (ii) Cəmiyyət həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (iii) Cəmiyyət bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda və həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Qarşı tərəf satışa məhdudiyyətlər qoymadan aktivi tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan və ya istifadəyə hazır olmayan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya hesablanmır və belə aktivlər hər il dəyərsizləşməyə görə təhlil edilir. Amortizasiya hesablanan əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlər qalıq dəyərinin bərpa edilə bilmədiyini göstərən hadisə və ya şərait dəyişiklikləri baş verdikdə dəyərsizləşməyə görə təhlil edilir. Dəyərsizləşmə zərəri aktivin qalıq dəyərinin onun bərpa edilə bilən dəyərindən artıq olan məbləğdə tanınır. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri satış üzrə məsrəflər çıxılmaqla onun ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olanıdır.

Dəyərsizləşməni müəyyən etmək üçün aktivlər əhəmiyyətli dərəcədə sərbəst pul vəsaitləri yaradan ən kiçik aktivlər (pul vəsaiti yaradan vahidlər) üzrə qruplaşdırılır. Qeyri-maliyyə aktivlərinin əvvəlki dövrlərdə dəyərsizləşməsinin bərpa olunma ehtimalı hər bir hesabat tarixində təhlil edilir.

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirilmə kateqoriyaları

Cəmiyyətin maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülür və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən "kreditor borcları", "müştəri hesabları", "icarə üzrə maliyyə öhdəlikləri" və "borc alınmış vəsaitlər"dən ibarətdir.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yəni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

Cəmiyyət ilə onun əvvəlki kreditorları arasında şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olan borc alətlərinin mübadiləsi, eləcə də mövcud maliyyə öhdəliklərinin şərtlərinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsi ilkin maliyyə öhdəliyinin icrası və yeni maliyyə öhdəliyinin tanınması kimi uçota alınır. Şərtlər o halda əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmiş hesab olunur ki, alınmış və ilkin effektiv faiz metodu ilə diskontlaşdırılmış bütün ödənilmiş komissiyalar daxil olmaqla, yeni şərtlərə əsasən nağd pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyəri ilkin maliyyə öhdəliyi üzrə qalan nağd pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyərindən ən azı 10% fərqlənsin. Borc alətlərinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınarsa, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin icrası üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Borc alətinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınmadıqda, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin qalıq dəyərinə düzəliş kimi əks etdirilir və modifikasiya edilmiş öhdəliyin qalan müddəti ərzində amortizasiya edilir.

Öhdəliklərin icrası ilə nəticələnməyən dəyişikliklər əvvəlki tarixlə məcmu amortizasiyanın hesablanması metodu ilə təxmini göstəricinin dəyişməsi kimi uçota alınır və bu zaman gəlir və ya zərər qalıq dəyərindəki fərqin iqtisadi mahiyyəti səhmdar ilə kapital əməliyyatlarına aid edilmədiyi təqdirdə mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Maliyyə alətlərinin əvəzləşdirilməsi

Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabata daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktivi realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır (i) adi fəaliyyət gedişində (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müflisləşmə baş verdikdə.

Borc alınmış vəsaitlər

Borc alınmış vəsaitlər ilkin olaraq yaranan əməliyyat xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərdə tanınır və sonradan effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya dəyərində uçota alınır.

İcarə öhdəlikləri

İcarə müqaviləsi üzrə yaranan öhdəliklər ilkin olaraq cari dəyərlə qiymətləndirilir. İcarə öhdəliklərinə aşağıdakı icarə ödənişlərinin xalis cari dəyəri daxildir:

- icarə üzrə alınacaq həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, sabit ödənişlər (mahiyyətcə sabit ödənişlər daxil olmaqla);
- ilkin olaraq icarə müddətinin başlanma tarixinə mövcud olan indeks və ya dərəcələrdən istifadə etməklə qiymətləndirilən indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri;
- zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə Cəmiyyət tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər;
- Cəmiyyət əsaslandırılmış şəkildə əmin olduğu halda alış seçiminin istifadə ediləcəyi qiymət; və
- icarə müddəti ərzində Cəmiyyət icarəni ləğv etmə seçimini istifadə edərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri.
- İcarənin uzadılmasına dair kifayət qədər əminlik olduğu halda, uzadılma seçiminin istifadəsi ilə bağlı aparılacaq icarə ödənişləri də öhdəliyin qiymətləndirilməsinə daxil edilir.

İcarə ödənişləri icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılır. Bu faiz dərəcəsinin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda (bu, adətən Cəmiyyətin icarə müqavilələri ilə bağlı baş verir), Cəmiyyətin borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi istifadə edilir. Borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi Cəmiyyətin istifadə hüquqlu aktivin dəyərinə bərabər dəyərdə aktiv əldə etməsi üçün oxşar iqtisadi mühitdə eyni müddət, təminat və şərtlərlə zəruri olan vəsaitlərin cəlb edilməsi zamanı ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir.

Borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsini müəyyən etmək üçün Cəmiyyət:

- mümkün olduqda, üçüncü tərəfdən əldə etdiyi son maliyyələşdirməni ilkin məlumat kimi istifadə edir;
- üçüncü tərəfdən maliyyələşdirmənin əldə edildiyi dövrdən onun şərtlərindəki dəyişiklikləri nəzərə alaraq ona düzəliş edir;
- kredit riskinə uyğun düzəliş edilmiş risksiz faiz dərəcəsindən başlayan toplama yanaşmasından istifadə edir; və
- icarə müqaviləsinin xüsusiyyəltərinə (məs.: icarə müddəti, ölkəsi, valyutası və təminatı) uyğun düzəlişlər edir.

Cəmiyyət qüvvəyə minənə qədər icarə öhdəliyində əks olunmayan indeksdən və ya dərəcədən asılı olan dəyişən icarə ödənişlərinin mümkün artım riskinə məruz qalır. İndeksdən və dərəcədən asılı olan icarə ödənişlərində dəyişikliklər qüvvəyə mindikdə, icarə öhdəliyi istifadə hüquqlu aktivin dəyərinə düzəliş etməklə yenidən qiymətləndirilir.

İcarə ödənişləri əsas və maliyyə xərclərinə ayrılır. Maliyyə xərcləri hər bir dövr üçün öhdəliyin qalığı üzrə daimi olaraq müntəzəm faiz dərəcəsini təmin etmək üçün ümumi icarə müddətində mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Avadanlıq və nəqliyyat vasitələrinin qısamüddətli icarəsi və bütün azdəyərli aktivlərin icarəsi üzrə ödənişlər düz xətt metoduna əsasən mənfəət və zərərdə xərc kimi tanınır. Qısamüddətli icarələrə 12 ay və ya daha az müddəti əhatə edən icarələr aiddir.

Kreditor borcları və digər ödəniləcək vəsaitlər

Kreditor borcları və digər ödəniləcək vəsaitlər qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı hesablanır və ilkin olaraq ədalətli dəyərdə sonra isə effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır.

Nizamnamə kapitalı və digər ehtiyatlar

Nizamnamə kapitalı yalnız Cəmiyyətin adi səhmlərindən ibarətdir. Yeni səhmlərin emissiyası ilə birbaşa əlaqəli olan əlavə xərclər kapitalda daxilolmaların azalması kimi (vergi çıxılmaqla) göstərilir. Azərbaycan Respublikası Hökuməti Cəmiyyətin əməliyyatlarını kapital qoyuluşları şəklində maliyyələşdirə bilər ki, bu da ödəniş tarixində Cəmiyyətin kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatında ədalətli dəyərdə tanınacaq.

Gəlirlərin tanınması

15 saylı MHBS müştərilərlə bağlanmış müqavilər üzrə gəlirləri hesablamaq üçün beş addımlı bir model təqdim edir. 15 saylı MHBS-ə uyğun olaraq beş addımlı model aşağıdakı kimidir:

- 1-ci addım: Müştərilərlə bağlanmış müqaviləni müəyyən etmək;
- 2-ci addım: Müqavilə öhdəliklərini müəyyən etmək;
- 3-cü addım: Əməliyyat qiymətini müəyyən etmək;
- 4-cü addım: Müqavilə öhdəlikləri üzrə əməliyyat qiymətlərinin ayrılması;
- 5-ci addım: Müəssisə müqavilə üzrə öhdəliyi yerinə yetirirsə müvafiq gəlirin tanınması.

Müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlir, Cəmiyyətin mal və xidmətlərin müştəriyə ötürülməsi üzrə öhdəliyi yerinə yetirən kimi və ya yerinə yetirdikdən sonra tanınır. Gəlir müştəri ilə müqavilədə nəzərdə tutulan məbləğdən, endirim, imtiyaz və vergilər çıxmaqla ölçülür.

Gəlirlər Cəmiyyətin gündəlik fəaliyyəti nəticəsində yaranır. Gəlir sövdələşmə qiyməti məbləğində tanınır. Əməliyyat qiyməti vəd verilmiş mallar və ya xidmətlər üzrə nəzarətin alıcıya ötürülməsi müqabilində üçüncü tərəflərin adından alınan məbləğlər istisna olmaqla, Cəmiyyət tərəfindən əldə ediləcəyi gözlənilən ödənişlərdir.

Malların satışı. Satışlar mallar üzərində nəzarət ötürüldükdə yəni, mallar alıcıya çatdırıldıqda, mallar alıcının tam sərəncamında olduqda və malların alıcı tərəfindən qəbul edilməsinə təsir göstərə biləcək yerinə yetirilməmiş öhdəlik olmadıqda tanınır. Mallar müəyyən yerə çatdırıldıqda, köhnəlmə və itki riski alıcıya keçdikdə və alıcı müqaviləyə uyğun olaraq malları qəbul etdikdə və malların qəbul edilməsinə dair müddəaların qüvvədə olma müddəti başa çatdıqda və ya Cəmiyyət malların qəbul edilməsinə dair bütün meyarların yerinə yetirilməsinə dair obyektiv dəlillərə malik olduqda, mallar çatdırılmış hesab edilir.

Satışlar bazar təcrübəsinə uyğun olaraq avans ödənişi əsasında və ya 30 günlük kredit müddəti ilə həyata keçirildiyinə görə hər hansı maliyyələşdirmə elementi mövcud deyil.

Debitor borcu mallar təchiz edildikdə tanınır. Bu zaman, ödəniş müddətinin başlanması yalnız ödənişdən əvvəl tələb olunduğuna görə ödəniş məcburi hesab edilir.

Xidmətlərin satışı. Xidmətlərin göstərilməsindən əldə edilən gəlirlər xidmətlərin göstərildiyi hesabat dövründə tanınır. Gəlirlər müştəri tərəfindən xidmətlərin eyni zamanda qəbul edilməsi və istifadəsinə görə hesabat dövrünün sonuna qədər faktiki göstərilmiş xidmətlər əsasında tanınır.

Ödənişlərin məbləği göstərilmiş xidmətlərin dəyərindən artıq olduqda, müqavilə üzrə öhdəlik tanınır.

Əməliyyat xərcləri

Əməliyyat xərcləri poçt idarəsi işçilərinin əmək haqları, poçt avadanlıqlarının saxlanması, təchizat və s. kimi Cəmiyyətin fəaliyyəti ilə birbaşa əlaqəli olan xərclərdən ibarətdir və belə xərclər yarandığı zaman tanınır.

Əlavə dəyər vergisi

Satışdan hesablanan əlavə dəyər vergisi aşağıdakılardan daha tez baş verən əməliyyatın tarixində vergi orqanlarına ödənilir: (a) alıcılar tərəfindən borclar ödənildikdə və ya (b) maliyyə xidmətləri və beynəlxalq poçt xidmətləri istisna olmaqla mal və ya xidmətlər alıcılara təqdim olunduqda. Ümumiyyətlə, alışdan hesablanan ƏDV vergi hesab fakturaları təqdim olunduqdan sonra satışdan hesablanmış ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər. Vergi orqanları ƏDV-nin xalis məbləğdə ödənilməsinə icazə verir. Debitor borcların dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat yaradıldıqda, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat debitor borcun ƏDV-si daxil olmaqla ümumi məbləğində qeydə alınır.

Maliyyə gəlirləri və xərcləri

Maliyyə xərcləri borc öhdəlikləri üzrə faiz xərclərindən və icarə öhdəlikləri üzrə faiz xərclərindən ibarətdir.

Kvalifikasiya olunan aktivlərin əldə olunması, tikintisi və ya istehsalı ilə birbaşa əlaqəli olmayan borclar üzrə məsrəflər effektiv faiz metoduna əsasən mənfəət və zərərdə tanınır. Xarici valyutanın çevrilməsi üzrə gəlir və zərərlər xarici valyuta hərəkətlərinin xalis gəlir və ya zərər mövqeyində olmasından asılı olaraq, xalis maliyyə gəliri və ya maliyyə xərci kimi göstərilir.

İşçi heyəti ilə bağlı ödənişlər

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Cəmiyyətin işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır. Cəmiyyətin yerli qanunvericiliklə müəyyən edilmiş haqlar üzrə ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

Öhdəliklər və xərclər üzrə ehtiyatlar

Öhdəliklər və xərclər üzrə ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddətə və ya məbləğə malik olan qeyri-maliyyə öhdəlikləri daxildir. Cəmiyyət keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün Cəmiyyət tərəfindən iqtisadi resursların sərf olunması ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ölçülə bildikdə ehtiyatlar hesablanır.

Ehtiyatlar vergidən əvvəlki faiz dərəcəsindən istifadə etməklə, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərin cari dəyəri ilə qiymətləndirilir. Vergidən əvvəlki faiz dərəcəsi pulun zaman dəyəri üzrə cari bazar qiymətlərini və öhdəliklərə xas olan riskləri əks etdirir. Vaxtın keçməsinə görə ehtiyatlardakı artım faiz xərcləri kimi tanınır.

Dövlət subsidiyaları

Dövlət subsidiyaları onların alınması və bütün əlavə edilmiş şərtlərə əməl olunmasına dair əsaslı təminat olduqda tanınır və müvafiq olaraq birbaşa kapital və ya gəlir kimi göstərilir.

Şərti öhdəliklər

Şərti öhdəliklər onların satılması üçün iqtisadi resursların sərf olunması ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ölçülə bildikdə maliyyə hesabatlarında tanınır. Şərti aktiv maliyyə hesabatlarında tanınmır, lakin iqtisadi səmərənin daxil olması ehtimal edildikdə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

3. UÇOT SİYASƏTİNİN TƏTBİQİ ZAMANI ƏHƏMİYYƏTLİ UÇOT TƏXMİNLƏRİ VƏ FƏRZİYYƏLƏR

Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması hesabat tarixinə təqdim edilən aktiv və öhdəliklərin məbləğlərinə təsir göstərə biləcək və başa çatmış müddət ərzində gəlir və xərclərin təqdim edilmiş məbləğləri üzrə rəhbərlikdən təxminlərin və mülahizələrin verilməsini tələb edir.

Nəticədə biznes fəaliyyətlərinin qeyri-müəyyənliyi nəticəsində maliyyə hesabatlarında bir çox maddələrin dəqiq qiymətləndirilməsi mümkün olmur və yalnız müəyyən ehtimallar irəli sürülə bilər. Ehtimallar maliyyə hesabatları hazırlanarkən ən son məlumatlara əsaslanan mühakimələri nəzərdə tutur. Gələcək hadisələr haqqında mövcud vəziyyət və ehtimallar Cəmiyyətin nəzarətindən kənarda yaranan bazar dəyişiklikləri və ya şəraitə görə dəyişə bilər. Bu cür dəyişikliklər baş verdikləri zaman Cəmiyyət tərəfindən edilən təxminlərdə öz əksini tapır.

Ən əhəmiyyətli qiymətləndirmələrə əmlak və avadanlıqların amortizasiya olunan ömrü, qeyri-maliyyə və maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi, maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri və köhnəlmiş mal-material ehtiyatları, vergi və qanuni təəhhüdlər və təxirə salınmış vergitutma aiddir. Faktiki nəticələr həmin təxminlərdən fərqli ola bilər.

Mülahizələr

Cəmiyyətin mühasibat uçotu siyasətinin tətbiq edilməsi prosesində rəhbərlik maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlər üzrə ən əhəmiyyətli təsiri olan daxil edilən təxminlərdən başqa aşağıdakı mülahizələri edir.

Əmlak, tikili və avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti

Cəmiyyət hər maliyyə ilinin sonunda əmlak, tikili və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlərin qalan faydalı istifadə müddətlərini qiymətləndirir. Əgər gözləntilər əvvəlki təxminlərdən fərqlidirsə, dəyişikliklər "Uçot Siyasətləri, Uçot Qiymətləndirmələrində Dəyişikliklər və Xətalar" adlı 8 saylı BMUS-a müvafiq olaraq uçot təxminlərində dəyişiklik olaraq uçota alınır. Belə təxminlərin əmlak, tikili və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlərin balans dəyərlərinin məbləğləri və mənfəət və zərərdə tanınmış amortizasiya üzrə əhəmiyyətli təsirləri olur.

EOKZ-un ölçülməsi

EOKZ-un ölçülməsi metodologiyanın, modelin və giriş məlumatlarının müəyyən edilməsini özündə birləşdirdən mühüm bir təxmindir. EOKZ ölçülməsi üzrə metodologiya 29 saylı Qeyddə açıqlanır. Aşağıdakı komponentlərin kredit zərəri üzrə ehtiyata əhəmiyyətli təsiri vardır: defoltun müəyyən edilməsi, KRƏA, defolt ehtimalı ("DE"), defolt vəziyyətində riskə məruz qalma ("DVRMQ") və defolt zamanı yaranan zərər ("DZYZ"), eləcə də makroiqtisadi ssenari modelləri. Cəmiyyət müntəzəm olaraq ehtimal olunan kredit zərəri və faktiki zərər arasındakı fərqlərin azaldılması üçün model və giriş məlumatlarını yoxlayır və nəzərdən keçirir.

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi

Cəmiyyətin bir sıra mühasibat uçotu siyasəti və açıqlamaları, maliyyə və qeyri-maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üçün ədalətli dəyərin ölçülməsini tələb edir.

Cəmiyyət ədalətli dəyərin ölçülməsi ilə əlaqədar olaraq müəyyən nəzarət çərçivəsinə malikdir.

Aktiv və ya öhdəliyin ədalətli dəyərini ölçərkən, Cəmiyyət mümkün qədər bazarda müşahidə edilə bilən məlumatlardan istifadə edir. Ədalətli dəyərlər aşağıdakı qiymətləndirmə üsullarında istifadə olunan məlumatlara əsaslanaraq ədalətli dəyər iyerarxiyasında müxtəlif səviyyələrdə təsnifləşdirilir.

- *1-ci Səviyyə* – fəal bazarlarda oxşar aktivlər və öhdəliklər üzrə təyin edilmiş (nizamlanmamış) bazar qiymətləri;
- *2-ci Səviyyə* – aktiv və ya öhdəlik üzrə birbaşa (yəni qiymətlər) və ya dolayı yolla (yəni qiymətlərdən əldə edilir) müqayisə edilə bilən 1-ci Səviyyədə daxil edilmiş qiymətlərdən başqa daxilolmalar;
- *3-cü Səviyyə* – aktiv və ya öhdəlik üçün müşahidə edilə bilməyən məlumatlar olan ilkin məlumatlardan istifadə edilir.

Bir aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyərini ölçmək üçün istifadə edilən məlumatlar, ədalətli dəyər iyerarxiyasının müxtəlif səviyyələrində təsnif edilə bilərsə, ədalətli dəyər iyerarxiyasının eyni dərəcəsi bütün ölçmə üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş kimi ədalətli dəyərin ölçülməsi bütünlükdə təsnif edilir.

Mal-material ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi

Mal-material ehtiyatları ən aşağı dəyər və ya mümkün xalis satış dəyəri ilə qiymətləndirilir. Cəmiyyət, köhnəlmiş və az istifadə edilən mal-material ehtiyatlarının qalıq dəyərini, lazım gəldikdə, mümkün olan xalis satış dəyərinə endirmək üçün ehtiyat ayırır. Bu cür ehtiyatların satışından əldə edilən faktiki dəyər xalis satış dəyərindən fərqli ola bilər; hər hansı bir fərq gələcək əməliyyat nəticələrinə əhəmiyyətli təsir göstərə bilər.

Əvəzləşdirilə bilən ƏDV

Hər hesabat tarixində Cəmiyyət mal və xidmətlərin satın alınması zamanı yaranan əvəzləşdirilə bilən ƏDV-ni qiymətləndirir. Cəmiyyət bu məbləğləri yalnız gələcəkdə ƏDV öhdəliyinə qarşı əvəzləşdirmə və ya vergi orqanlarından toplama hesabına əldə edə bilər. ƏDV debitor borcunun əvəzləşdirilə biləcəyini qiymətləndirərkən, Cəmiyyət daxili vergi idarəsindən proqnozlaşdırılan ƏDV öhdəliyi, dövlət vergi orqanları ilə yazışmalar və tarixi bərpa təcrübəsi ilə bağlı məlumatları nəzərə alır.

ƏDV-nin əvəzləşdirilməsinin faktiki məbləği Cəmiyyətin təxminlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər və bu, əməliyyat nəticələrinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər.

Cari vergilər

Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyində müxtəlif şərhlər edilir və dəyişikliklər tez-tez baş verir. Cəmiyyətin əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq ediləcək səlahiyyətli vergi orqanının nümayəndələri tərəfindən edilmiş vergi qanunverciliyinə aid şərhlər rəhbərliyin fikirləri ilə uzlaşmaya bilər. Nəticədə, səlahiyyətli vergi orqanının nümayəndələri əməliyyatlara etiraz edə bilər və Cəmiyyətə əhəmiyyətli dərəcədə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər təyin edilə bilər.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivinin tanınması

Tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivi vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivi müvafiq vergi faydasının realizasiya oluna biləcəyi zaman qeydə alınır. Bu, gələcəkdə bərpa edilməsi gözlənilən müvəqqəti fərqlərdən və çıxılmaların istifadə edilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcudluğundan asılıdır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəətin və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydası məbləğinin müəyyən edilməsi rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış ortamüddətli biznes planına və onun ekstrapolyasiya nəticələrinə əsaslanır. Biznes plan rəhbərliyin şəraitə adekvat olan təxminlərinə əsaslanır.

İcarə öhdəliklərinin qiymətləndirilməsi və aktivlərdən istifadə hüququ

16 saylı MHBS-in tətbiqi aktivlər və icarə öhdəliklərindən istifadə hüququna dair mülahizələr aparmağı tələb edir. İcarə müddətini təyin edərkən, Cəmiyyət yeniləmə seçimlərini həyata keçirmək üçün iqtisadi stimul yaradan bütün amilləri və halları (və ya ləğvetmə seçimlərini etməməyi) nəzərə alır. Müqavilənin icarə elementlərinə malik olub-olmadığını qiymətləndirmək də mühakimə tələb edir. İcarə öhdəliklərini hesablamaq məqsədilə istifadə olunan müvafiq diskont dərəcəsini müəyyənləşdirmək üçün təxminlərin edilməsi tələb olunur.

4. YENİ VƏ YA YENİDƏN İŞLƏNMİŞ STANDARTLARIN VƏ ONLARA DAİR ŞƏRHLƏRİN TƏTBİQİ

Cari ildə Cəmiyyət Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası (MUBSŞ) və MUBSŞ-un Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərhləri Komitəsi (BMHŞK) tərəfindən qəbul edilmiş, Cəmiyyətin fəaliyyəti üçün münasib olan və 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış hesabat dövrlərinə şamil olunan bütün yeni və yenidən işlənilmiş standartları və onlara dair şərhləri qəbul etmişdir.

Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası (BMUSŞ), Banklararası təklif olunan faiz həddi ("IBOR") üzrə aparılan islahatların maliyyə hesabatlılığı üzrə yarana biləcək potensial təsirinə cavab olaraq, **"Baza Faiz Dərəcəsi İslahatı"nı (9 saylı MHBS, 39 saylı BMUS və 7 saylı MHBS-ə edilmiş Düzəlişləri)** dərc etmişdir. İslahatlar hedcinq edilmiş maddənin və ya hedcinq alətinin göstəricilərinə əsaslanan pul axınlarının vaxtı və/və ya məbləği ilə bağlı qeyri-müəyyənliyə səbəb olarsa, hedcinq əlaqəsi təsirə məruz qalır. Bu düzəlişlərin heç bir faiz dərəcəsi hedcinq əlaqəsi olmadığı üçün Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına təsiri yoxdur.

"Müəssisələrin Birləşməsi" adlı 3 saylı MHBS. *"Müəssisə" tərifinə edilən Düzəliş* – Düzəlişlər şirkətlərə əldə edilmiş aktivlərin müəssisə və ya aktivlər qrupu olduğunu müəyyənləşdirməyə kömək edəcək.

Edilmiş düzəliş biznes xidmətlərinin nəticələrinin müştəriləri məhsul və xidmətlər ilə təmin etmək olduğunu vurğulayır. Halbuki əvvəlki anlayışa əsasən, biznes anlayışı dividend şəklində, daha aşağı xərclərə və ya investorlara və digərlərinə iqtisadi mənfəət təmin etmək məqsədi daşıyırdı.

Alınan aktivin müəssisə və ya aktivlər qrupu olduğunu fərqləndirmək vacibdir, çünki, alıcı qudvili yalnız biznes alarkən tanıyır. Dəyişikliklərə əsasən, "biznes"in yeni tərifi müştərilərə məhsul və ya xidmətlərin göstərilməsi, investisiya gəlirinin yaranması (məsələn, dividendlər və faizlər) və ya adi fəaliyyətdən digər gəlirlər yaranmasının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

"Əhəmiyyətlilik" anlayışının yeni tərifi – MUBSŞ şirkətlərin əhəmiyyətliliklə bağlı qərarları daha asan verməsi üçün əhəmiyyətlilik prinsipinə düzəlişlər dərc etmişdir. Yeni dəyişikliklər *"Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı"* adlı 1 saylı BMUS və *"Mühasibat Uçotu Qaydaları, Uçot Ehtimallarındakı Dəyişikliklər və Xətalar" adlı* 8 saylı BMUS-a şamil edilir.

Dəyişikliklər əhəmiyyətliliyin tərifini və bu günə qədər MHBS-in digər standartlarında göstərilmiş olan əhəmiyyətlilik prinsiplərinin tətbiqi ilə bağlı təlimatları da hesabat hazırlayanlar üçün aydınlaşdırır. Yeni tərifə əsasən, məlumat o zaman əhəmiyyətli sayılır ki, onun gizlədilməsi, təhrif edilməsi və ya dəyişdirilməsinin maliyyə hesabatlarını ümumi məqsədlər üçün istifadə edən əsas tərəflərin qərarlarına təsir etməsi ehtimal edilir və bu məlumat hesabat hazırlayan konkret müəssisə üzrə maliyyə məlumatı xarakterinə malikdir.

15 may 2020-ci ildə BMUSŞ tərəfindən **"COVİD-19 ilə əlaqəli İcarə Güzəştləri"nə (16 saylı MHBS-ə edilmiş Düzəliş)** icarəçilərin COVİD-19 ilə əlaqəli icarə güzəştinin icarə modifikasiyası olub-olmadığının qiymətləndirilməsinə dair güzəşt ilə təmin edilməsi düzəlişi edilmişdir.

COVİD-19 ilə əlaqəli İcarə Güzəştləri üzrə dəyişikliklər (16 saylı MHBS-ə edilmiş düzəliş) 16 saylı MHBS-ə aşağıdakı düzəlişləri etmişdir:

- icarəçilərin COVİD-19 ilə əlaqəli icarə güzəştinin icarə modifikasiyası olub-olmadığının qiymətləndirilməsinə dair güzəşt ilə təmin edilməsi;
- güzəşt tətbiq edən icarəçilərdən, icarə modifikasiyası olmadığı kimi, COVİD-19 ilə əlaqəli icarə güzəştlərini hesaba vermələrini tələb etmək;
- güzəşt tətbiq edən icarəçilərdən bu faktı açıqlamalarını tələb etmək; və
- icarəçilərdən 8 saylı BMUS-a uyğun olaraq güzəşt tədbirlərini retrospektiv şəkildə tətbiq etmələrini tələb etmək, lakin əvvəlki dövr rəqəmlərini yenidən təkrar etmələrini tələb etməmək.

Dəyişikliklər 1 iyun 2020-ci il tarixindən etibarən qüvvədədir. Erkən tətbiqinə icazə verilir. Bu standartın qəbul edilməsi maliyyə hesabatlarına hər hansı bir formada təsir etməmişdir.

Əksi qeyd olunmadığı təqdirdə, yeni standartların Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərəcəyi gözlənilmir.

5. DƏRC OLUNMUŞ, LAKİN HAZIRDA QƏBUL OLUNMAMIŞ STANDARTLAR VƏ ŞƏRHLƏR

Hazırkı maliyyə hesabatlarının təsdiq edilməsi tarixində Cəmiyyət tərəfindən, qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl qəbul edilmiş standart və şərhlərdən əlavə, aşağıda göstərilən standart və şərhlər dərc edilmiş, lakin qüvvəyə minməmişdir.

"Sığorta müqavilələri" adlı 17 saylı MHBS – 2017-ci ilin may ayında dərc olunmuşdur və "Sığorta müqavilələri" adlı 4 saylı MHBS-i əvəz edir. Yeni standart sığorta müqavilələrinin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir. Müəssisə, buraxdığı təkrarsığorta müqavilələri də daxil olmaqla sığorta müqavilələrinə; əlində olan təkrarsığorta müqavilələrinə; imtiyazlı iştirak xüsusiyyətləri ilə buraxdığı investisiya müqavilələrinə; müəssisənin bağladığı sığorta müqavilərinə "Sığorta müqavilələri" adlı 17 saylı MHBS-i tətbiq etməlidir.

17 saylı MHBS, 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya ondan sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvədədir. "Müştərilərlə Müqavilələrdən Əldə Edilən Gəlir" adlı 15 saylı MHBS və "Maliyyə Alətləri" adlı 9 saylı MHBS standartları ilə birlikdə tətbiq olunduqda erkən tətbiqinə icazə verilir.

Öhdəliklərin təsnifatına aydınlıq gətirilməsi ilə bağlı 1 saylı BMUS üzrə Düzəlişlər – 2020-ci il yanvar ayında BMUSŞ "Cari və Uzunmüddətli olmaqla, Öhdəliklərin Təsnifatı"nı (1 saylı BMUS üzrə Düzəlişlər) dərc etmişdir. Düzəlişlər, öhdəliklərin 1 saylı BMUS-a əsasən, hesabat tarixinə müqavilə razılaşmaları üzrə təsnifatına daha ümumi yanaşma təklif edir. Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli olmaqla təsnifatı üzrə düzəlişlər (1 saylı BMUS üzrə Düzəlişlər) aktiv, öhdəlik üzrə gəlirlərin və ya xərclərin tanınma müddətinə və ya məbləğinə, eləcə də bu anlayışlar üzrə müəssisənin təqdim etdiyi açıqlamalara deyil, yalnız öhdəliklərin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı təqdimatına təsir edir.

Düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvədədir və retrospektiv şəkildə tətbiq olunmalıdır. Düzəlişlərin erkən tətbiqinə icazə verilir.

Maliyyə Uçotunun Konseptual Əsaslarına İstinad – 3 saylı MHBS-ə edilmiş Düzəliş – 2020-ci ilin may ayında BMUSŞ tərəfindən "Müəssisələrin birləşməsi" adlı 3 saylı MHBS-ə düzəliş dərc edilmişdir. Düzəliş 2018-ci ilin mart ayında dərc edilmiş "Maliyyə Hesabatlılığının Konseptual Əsasları"na istinad ilə birlikdə, bu düzəlişin tələblərini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmədən, 1989-cu ildə dərc edilmiş "Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təqdimatın Əsasları"na edilən istinadın əvəz olunmasını nəzərdə tutur. Şura eyni zamanda, 37 saylı BMUS və ya "Təminatlar" adlı 21 saylı BMHŞK çərçivəsində, ayrı olaraq yaranırsa, borclar və şərti öhdəliklər üçün yaranan potensial '2 gün' mənfəət və ya zərərlərindən yayınmaq üçün 3 saylı MHBS-in tanınma prinsipinə istisna da əlavə etmişdir. Eyni zamanda, Şura "Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təqdim Olunması Əsasları"na istinadın əvəz edilməsindən təsirlənməyəcək şərti aktivlər üçün 3 saylı MHBS-in mövcud təlimatına dair izahlar verməyi qərarlaşdırdı.

Dəyişikliklər 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və perspektivli şəkildə tətbiq olunur.

Əmlak, Tikili və Avadanlıqlar: Nəzərdə tutulan İstifadədən əvvəl Daxilolmalar – 16 saylı BMUS-a edilən düzəlişlər. 2020-ci ilin may ayında, BMUSŞ müəssisələrin əmlak, tikili və avadanlıqların dəyərindən, rəhbərliyin nəzərdə tutduğu qaydada fəaliyyət göstərə bilməsi üçün həmin aktivləri lazımi yerə və şəraitə çatdırarkən istehsal olunan aktivlərin satışından əldə olunan gəlirləri çıxmağı qadağan edən "Əmlak, Tikili və Avadanlıqlar – Nəzərdə tutulan İstifadədən əvvəl Daxilolmalar" düzəlişini dərc etmişdir. Bunun əvəzinə, müəssisə bu cür aktivlərin satışından əldə olunan gəlirləri və bu aktivlərin istehsal xərclərini mənfəət və zərər hesabında tanıyır. Dəyişiklik 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və müəssisənin düzəlişi ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya ondan sonra istifadəyə verilə bilən əmlak, tikili və avadanlıqlara retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir.

Ağır Şərtli Müqavilələr – Müqavilənin Yerinə Yetirilməsinə dair Xərclər – 37 saylı BMUS-a edilən düzəlişlər. 2020-ci ilin may ayında, BMUSŞ, 37 saylı BMUS-a müqavilənin ağır şərtli və ya zərər yaradan olduğunu qiymətləndirərkən müəssisənin hansı xərcləri nəzərə alması barədə düzəlişlər etmişdir. Düzəlişlər "birbaşa əlaqəli xərc yanaşması"nı tətbiq edir. Mal və ya xidmətləri təmin etmək üçün birbaşa müqaviləyə aid olan xərclərə həm artan xərclər, həm də müqavilə fəaliyyətləri ilə birbaşa əlaqəli xərclərin bölüşdürülməsi daxildir. Ümumi və inzibati xərclər birbaşa müqavilə ilə əlaqəli deyil və müqavilə üzrə qarşı tərəf üçün açıq şəkildə ödənilməli olmadıqca istisna olunur. Düzəlişlər 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir.

"Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlılığı Standarlarının İlk dəfə Tətbiqi" adlı 1 saylı MHBS – ilkin tətbiq edən törəmə olaraq. BMUSŞ 2018-2020-ci il üzrə illik təkmilləşdirmələr çərçivəsində 1 saylı MHBS-də "Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının ilk dəfə qəbul edilməsi"ndə dəyişiklik etmişdir. Dəyişiklik ana müəssisənin MHBS-ə keçid tarixinə əsasən, ana müəssisə tərəfindən bildirilən məbləğlərdən istifadə etməklə, məcmu çevirmələr üzrə fərqlərini ölçmək üçün 1 saylı MHBS-in D16 (a) bəndini tətbiq etməyi seçən bir törəmə müəssisəyə icazə verir. Bu düzəliş 1 saylı MHBS-in D16 (a) bəndini tətbiq etməyi seçən bir asılı və ya birgə müəssisəyə də tətbiq edilir. Dəyişiklik 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və erkən tətbiqinə icazə verilir.

"Maliyyə Alətləri" adlı 9 saylı MHBS - Maliyyə öhdəliklərinin silinməsi üzrə "10 faiz" dəyərində test üzrə iştirak haqqı. MHBS standartları prosesinə 2018-2020-ci illərdə illik təkmilləşdirmələrin bir hissəsi olaraq, BMUSŞ 9 saylı MHBS-ə düzəliş etmişdir. Düzəliş bir müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub olmadığını qiymətləndirərkən əlavə etdiyi haqları aydınlaşdırır. Bu rüsumlara yalnız borcalan və ya borcverən tərəfindən başqasının adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxil olmaqla borcalanla borc verən arasında ödənilən və ya alınan ödənişlər daxildir. Müəssisə düzəlişi müəssisənin ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya ondan sonra dəyişdirilmiş və ya mübadilə edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edir. Düzəliş 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Cəmiyyət müəssisənin bu düzəlişin ilk tətbiq olunduğu illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya ondan sonra dəyişdirilən və ya mübadilə edilən maliyyə öhdəliklərinə düzəlişləri tətbiq edəcəkdir.

"Kənd Təsərrüfatı" adlı 41 saylı BMUS – Ədalətli dəyər ölçmələrində vergi. MHBS standartları prosesinə 2018-2020-ci illərdə illik təkmilləşdirmələrin bir hissəsi olaraq, BMUSŞ 41 saylı BMUS Kənd Təsərrüfatı Standartına dəyişiklik etmişdir. Dəyişiklik 41 saylı BMUS-un 22-ci bəndində müəssisələrin, 41 saylı BMUS çərçivəsində aktivlərin ədalətli dəyərini ölçərkən vergitutma üçün pul axınlarını istisna etməsi tələbini aradan qaldırır. Müəssisə düzəlişləri 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcında və ya bu tarixdən sonra ədalətli dəyər ölçmələrinə perspektivli şəkildə tətbiq edir. Düzəlişin erkən tətbiqinə icazə verilir.

"Konsolidasiya olunmuş Maliyyə Hesabatları" adlı 10 saylı MHBS və "İnvestor və onun Asılı və ya Birgə Müəssisəsi arasında Aktivlərin Satışı və ya Ötürülməsi" adlı 28 saylı BMUS (düzəlişlər):–10 saylı MHBS və 28 saylı BMUS-a edilən düzəlişlər investor, onun asılı müəssisəsi və birgə müəssisə arasında aktivlərin satışı və ya ötürülməsi üzrə vəziyyəti ehtiva edir. Düzəlişlər xüsusi olaraq kapital metodu ilə konsolidasiya olunmuş əlaqəli və birgə müəssisələrlə biznes əməliyyatları aparmayan törəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı olan gəlir və zərərlərin, ana müəssisənin mənfəət və zərər hesabatında əlaqəsi olmayan investorun həmin əlaqəli və ya birgə müəssisədə olan payına düşən hissəyə müdaxilə etməmək şərtilə tanınmasını tələb edir. Eynilə, istənilən keçmiş törəmə müəssisədə (kapital metodu ilə konsolidasiya olunmuş assosiasiya və birgə müəssisəyə çevrildikdə) saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərlə yenidən ölçülməsindən irəli gələn gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların yeni assosiasiya və ya birgə müəssisədəki payları müqabilində tanınır.

Düzəlişlərin qüvvəyə minmə tarixi hələ ki, MUBSŞ tərəfindən müəyyən edilməmişdir, lakin düzəlişlərin erkən tətbiqinə icazə verilir.

Başqa bir açıqlama verilmədiyi təqdirdə, yeni standartların Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcəyi gözlənilmir.

6. ƏLAQƏLİ TƏRƏFLƏRLƏ BAĞLI ƏMƏLİYYATLAR VƏ QALIQLAR

Əlaqəli tərəflər "Əlaqəli Tərəflərlə bağlı Qeydlər" adlı 24 saylı BMUS standartında müəyyən edilir. Tərəflər, ümumiyyətlə, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etdikdə, ümumi nəzarəti altında olduqda və ya maliyyə və əməliyyat qərarlarının qəbulunda digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərdikdə və ya birgə nəzarət olduqda əlaqəli tərəf hesab olunur. Hər bir əlaqəli tərəf ilə bağlı münasibətləri nəzərdən keçirərkən əsas diqqət sadəcə hüquqi formaya deyil, əsasən bu münasibətlərin məzmununa yönəldilir. Cəmiyyətin birbaşa ana və son nəzarət tərəfi Azərbaycan Hökumətidir.

Cəmiyyət hökumətlə əlaqəli qurumlar üçün açıqlama tələbi ilə bağlı " Əlaqəli Tərəflərlə bağlı Qeydlər" adlı 24 saylı BMUS-un 25-ci bəndində nəzərdə tutulmuş azadolmanı tətbiq etmişdir.

Hesabat verən müəssisə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və ödənilməmiş qalıqlar, o cümlədən aşağıdakı öhdəliklər ilə bağlı "Əlaqəli Tərəflərlə bağlı Qeydlər" adlı 24 saylı BMUS-un 18-ci bəndinin açıqlama tələblərindən azaddır:

(a) hesabat verən müəssisə üzərində nəzarəti və ya birgə nəzarəti və ya əhəmiyyətli təsiri olan hökumət; və
(b) eyni hökumətin həm hesabat verən müəssisə, həm də digər müəssisə üzərində nəzarəti və ya birgə nəzarəti və ya əhəmiyyətli təsiri olduğu üçün əlaqəli tərəf olan digər müəssisə.

Dövlət qurumları ilə əməliyyatların xarakterinə elektrik enerjisinin, qazın, benzinin alınması və digər xidmətlərin alınması daxildir.

Hər bir əlaqəli tərəf ilə bağlı münasibətləri nəzərdən keçirərkən əsas diqqət sadəcə hüquqi formaya deyil, əsasən bu münasibətlərin məzmununa yönəldilir.

Əsas idarəedici heyətə ödənişlər

Cəmiyyətin əsas idarəedici heyətinə İdarə Heyətinin sədri, İdarə heyətinin üzvləri və maliyyə meneceri daxildir. Əsas idarəedici heyətin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq əmək haqqı və mükafatlar almaq hüququna malikdirlər. 2021-ci il ərzində əsas idarəedici heyətə ödənişlər 622,885 AZN təşkil etmişdir (2020-ci il: 413,219 AZN).

31 dekabr 2021-ci il tarixində əlaqəli tərəflərlə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Ümumi nəzarət altında olan qurumlar
İnvestisiya qiymətli kağızlarının ümumi məbləği	31,311,115
İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə EOKZ	(93,546)
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlərin ümumi məbləği	303,133
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər üzrə EOKZ	(3,608)
Kreditor borcları və digər ödəniləcək vəsaitlər	167,375
Borc alınmış vəsaitlər	10,618,321
Müştəri hesabları	100,391,039

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə əlaqəli tərəflərlə olan gəlir və xərc maddələri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Ümumi nəzarət altında olan qurumlar
Digər xidmətlərdən əldə olunan gəlir	8,114,308
Göstərilmiş xidmətlərdən əldə olunan gəlir	1,773,967
Materialların və istehlak materiallarının satın alınması	1,273,490
İnvestisiya fəaliyyətlərindən əldə olunan gəlir	2,627,629

31 dekabr 2020-ci il tarixində əlaqəli tərəflərlə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Ümumi nəzarət altında olan qurumlar
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlərin ümumi məbləği	786,088
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər üzrə EOKZ	(19,449)
Kreditor borcları və digər ödəniləcək vəsaitlər	350,604
Borc alınmış vəsaitlər	10,618,321
Müştəri hesabları	29,406,673

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə əlaqəli tərəflərlə olan gəlir və xərc maddələri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Ümumi nəzarət altında olan qurumlar
Digər xidmətlərdən əldə olunan gəlir	7,508,126
Göstərilmiş xidmətlərdən əldə olunan gəlir	1,539,936
Materialların və istehlak materiallarının satın alınması	1,155,360

7. ƏMLAK, TİKİLİ VƏ AVADANLIQLAR

Əmlak, tikili və avadanlıqların balans dəyərindəki hərəkətlər aşağıdakı kimidir:

	Binalar və avadanlıqlar	Kompüter və avadanlıqlar	Mebel və qurğular	Nəqliyyat vasitələri	Digər	Davam edən tikililər	Cəmi
İlkin dəyər							
1 yanvar 2020-ci il	**58,110,042**	**18,169,781**	**7,728,024**	**7,138,173**	**201,853**	**803,324**	**92,151,197**
Əlavələr	82,322	463,525	118,316	97,902	4,220	-	766,285
Daxili köçürmələr	803,324	-	-	-	-	(803,324)	-
Silinmələr	(6,363)	(123,754)	(40,262)	(20,829)	(33,002)	-	(224,210)
31 dekabr 2020-ci il	**58,989,325**	**18,509,552**	**7,806,078**	**7,215,246**	**173,071**	**-**	**92,693,272**
Əlavələr	370,324	156,005	1,496	280,203	3,300	-	811,328
Daxili köçürmələr	-	-	-	-	-	-	-
Silinmələr	-	(93,795)	(125,112)	-	(19,585)	-	(238,492)
31 dekabr 2021-ci il	**59,359,649**	**18,571,762**	**7,682,462**	**7,495,449**	**156,786**	**-**	**93,266,108**
Hesablanmış amortizasiya							
1 yanvar 2020-ci il	**(20,811,914)**	**(12,062,117)**	**(5,884,378)**	**(4,799,797)**	**(146,091)**	**-**	**(43,704,297)**
İl üzrə tutulmalar	(2,631,631)	(1,477,698)	(468,411)	(529,715)	(16,211)	-	(5,123,666)
Silinmələr üzrə ləğv edilmiş	6,363	123,754	40,262	20,829	33,002	-	224,210
31 dekabr 2020-ci il	**(23,437,182)**	**(13,416,061)**	**(6,312,527)**	**(5,308,683)**	**(129,300)**	**-**	**(48,603,753)**
İl üzrə tutulmalar	(2,476,287)	(1,196,708)	(257,630)	(459,609)	(17,107)	-	(4,407,341)
Silinmələr üzrə ləğv edilmiş	-	93,795	125,112	-	19,585	-	238,492
31 dekabr 2021-ci il	**(25,913,469)**	**(14,518,974)**	**(6,445,045)**	**(5,768,292)**	**(126,822)**	**-**	**(52,772,602)**
Xalis qalıq dəyəri							
31 dekabr 2021-ci il	**33,446,180**	**4,052,788**	**1,237,417**	**1,727,157**	**29,964**	**-**	**40,493,506**
31 dekabr 2020-ci il	**35,552,143**	**5,093,491**	**1,493,551**	**1,906,563**	**43,771**	**-**	**44,089,519**

Başa çatdırılmamış tikililər Azərbaycan Respublikanın bir neçə şəhərində poçt şöbələrinin inzibati binalarının tikintisinə çəkilmiş xərcləri əks etdirir. Tikinti işləri tamamlandıqdan sonra həmin aktivlər "binalar və avadanlıqlar" kateqoriyasına köçürülür.

8. AKTİVLƏRDƏN İSTİFADƏ HÜQUQU

	Binalar	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	**533,246**	**533,246**
Əlavələr	173,537	173,537
Köhnəlmə xərci	(324,470)	(324,470)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	**382,313**	**382,313**
Əlavələr	108,837	108,837
Modifikasiya	547,176	547,176
Silinmələr	(35,274)	(35,274)
Köhnəlmə xərci	(307,222)	(307,222)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	**695,830**	**695,830**

9. QEYRİ-MADDİ AKTİVLƏR

	Qeyri-maddi aktivlər
İlkin dəyər	
1 yanvar 2020-ci il	**3,866,814**
Əlavələr	17,000
Silinmələr	(9,111)
31 dekabr 2020-ci il	**3,874,703**
Əlavələr	88,716
31 dekabr 2021-ci il	**3,963,419**
Hesablanmış amortizasiya	
1 yanvar 2020-ci il	**(2,980,370)**
Amortizasiya xərci	(386,681)
Silinmələr üzrə ləğv edilmiş	9,111
31 dekabr 2020-ci il	**(3,357,940)**
Amortizasiya xərci	(375,536)
31 dekabr 2021-ci il	**(3,733,476)**
Xalis qalıq dəyəri:	
31 dekabr 2021-ci il	**229,943**
31 dekabr 2020-ci il	**516,763**

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərində qeyri-maddi aktivlər əsasən "Colvir Banking System" adlı proqram sistemindən ibarət olmuşdur.

10. ƏMLAK, TİKİLİ VƏ AVADANLIQLAR ÜZRƏ AVANS ÖDƏNİŞLƏRİ

Uzunmüddətli aktivlər üzrə avans ödənişləri 31 dekabr 2021-ci il tarixinə əmlak və avadanlıqlar üzrə təchizatçılara verilmiş 594,654 AZN məbləğində avans ödənişlərini (2020-ci il: 740,350 AZN) təşkil edir.

11. MƏNFƏƏT VERGİSİ

Cəmiyyət cari mənfəət vergisi ödəmələrini və vergi bazalarını Cəmiyyətin fəaliyyət göstərdiyi Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq aktiv və öhdəliklərdə dəyərləndirir və əks etdirir və bu hesablamalar MHBS-dən fərqlənir.

Bəzi xərclərin vergi bazasının hesablanması zamanı nəzərə alınmaması və bəzi gəlirlərin vergiyə tabe tutulmaması nəticəsində Cəmiyyətin daimi vergi fərqləri yaranır.

Təxirə salınmış vergilər maliyyə hesabatlarında göstərilən aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri ilə onların vergi hesabatındakı dəyərləri arasındakı müvəqqəti fərqlərin xalis vergi təsirini əks etdirir. 31 dekabr 2021-ci il və 2020-ci il tarixlərinə olan müvəqqəti fərqlər əsasən gəlir və xərclərin tanınmasında müxtəlif üsulların istifadə edilməsi, eləcə də bəzi aktivlər üzrə vergi uçotunda olan fərqlər nəticəsində yaranır.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyi xüsusilə fərqli şərhlərə və dəyişikliklərə səbəb ola bilər. Bundan əlavə, vergi qanunvericiliyinə dair rəhbərliyin şərhi vergi orqanlarının şərhindən fərqlənə biləcəyi üçün, sövdələşmələrə vergi orqanları tərəfindən etiraz edilə bilər və nəticədə Cəmiyyətə maliyyə hesabatları üçün əhəmiyyətli olacaq əlavə vergilər, cərimələr və faizlər təyin oluna bilər.

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə yaranan müvəqqəti fərqlər aşağıda göstərilmişdir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər:		
Növbəti ilə keçirilən vergi zərərləri	9,268,105	5,654,716
Əmlak, tikili və avadanlıqlar	4,089,334	4,635,379
İnvestisiya qiymətli kağızları	1,918,540	-
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər	2,401,319	2,191,691
Qeyri-maddi aktivlər	642,645	577,109
İcarə öhdəliyi	232,692	232,692
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	124,552	124,552
Mal-material ehtiyatları	123,908	123,908
Uzunmüddətli aktivlər üzrə avans ödənişləri	59,158	59,158
Borc alınmış vəsaitlər	22,426	-
Kreditor borcları və digər ödəniləcək vəsaitlər	-	65,116
Cəmi vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər	**18,882,679**	**13,664,321**
Vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlər:		
Aktivlərdən istifadə hüququ	(248,256)	(208,775)
Kreditor borcları və digər ödəniləcək vəsaitlər	(20,315)	-
Cəmi vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlər:	**(268,571)**	**(208,775)**
Xalis vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər	18,614,108	13,455,546
Qanunla təyin edilmiş vergi dərəcəsi ilə xalis təxirə salınmış vergi aktivi (20%)	3,722,822	2,691,109
Qiymətləndirmə üzrə ehtiyat	(3,276,083)	(2,368,176)
Xalis təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivi	**446,739**	**322,933**

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərində başa çatmış il üzrə vergi mənfəəti/(xərcləri) ilə mühasibat (zərər)/mənfəəti arasındakı əlaqə belə izah olunur:

	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
Mənfəət vergisindən əvvəl zərər	**(5,562,924)**	**(7,895,966)**
Qanunla təyin edilmiş vergi dərəcəsi	20%	20%
Qanunla təyin edilmiş vergi dərəcəsi ilə nəzəri mənfəət vergisi xərci	**1,112,585**	**1,579,193**
Daimi fərqlərin vergi təsiri	(80,872)	(387,675)
Qiymətləndirmə üzrə ehtiyatda dəyişiklik	(907,907)	(1,042,233)
Məcmu gəlir haqqında hesabatda təqdim edilən cəmi mənfəət vergisi gəliri	**123,806**	**149,285**

MHBS və qanunla təyin edilmiş vergi tənzimləmələri arasındakı fərqlər, maliyyə hesabatı məqsədləri üzrə aktivlərin və öhdəliklərin qalıq dəyəri ilə vergi bazaları arasında müvəqqəti fərqlərə səbəb olur.

	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivində dəyişiklik	123,806	149,285
Mənfəət vergisi gəliri	**123,806**	**149,285**

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivi		
İlin əvvəlinə	**322,933**	**173,648**
Mənfəət və zərər hesablarında göstərilən dövr üzrə təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivində dəyişiklik	123,806	149,285
İlin sonuna	**446,739**	**322,933**

12. İNVESTİSİYA QİYMƏTLİ KAĞIZLARI

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə Cəmiyyətin investisiya qiymətli kağızları aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilən investisiya qiymətli kağızları:		
Türkiyə hökuməti tərəfindən buraxılmış qeydlər	119,200,131	-
Türkiyənin İxrac Kredit Bankı tərəfindən buraxılmış qeydlər	28,335,097	-
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi buraxılmış verilmiş qeydlər	18,703,027	-
Ukrayna hökuməti tərəfindən buraxılmış qeydlər	8,963,465	-
Azərbaycan hökuməti tərəfindən buraxılmış qeydlər	7,336,714	-
Türkiyənin Ziraat Bankı tərəfindən buraxılmış qeydlər	6,931,262	-
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən təqdim olunmuş Repo müqaviləsi	5,271,374	-
Çıxılsın: Ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ehtiyat	**(1,918,540)**	-
Xalis investisiya qiymətli kağızları	**192,822,530**	-

Cəmiyyətin dövlət qiymətli kağızlarına və dövlət banklarına 1.20%-dən 7.50%-ə qədər nominal faiz dərəcəsi ilə 1 ildən 7 ilə qədər müddətə verilmiş investisiyaları var.

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən investisiya qiymətli kağızları:		
B2	152,791,351	-
Ba2	31,217,569	-
B3	8,813,610	-
Cəmi investisiya qiymətli kağızları	**192,822,530**	-

Bütün reytinqlər "Moody's" reytinq sisteminə əsaslanır.

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il ərzində investisiya qiymətli kağızları üzrə faiz gəliri və investisiya qiymətli kağızlarının satışından əldə edilən gəlir müvafiq olaraq 2,919,528 AZN və 1,314,774 AZN təşkil etmişdir.

EOKZ üzrə qiymətləndirilmə məqsədləri üçün investisiya qiymətli kağızları 1-ci Mərhələyə daxil edilir.

Aşağıdakı cədvəl illik dövrün əvvəli və sonu arasında ümumi EOKZ modelinə əsasən investisiya qiymətli kağızları üzrə kredit zərəri ehtiyatında dəyişiklikləri izah edir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
1 yanvar tarixinə investisiya qiymətli kağızları üzrə ehtiyat	-	-
İl ərzində mənfəət və ya zərərdə tanınan kredit zərəri ehtiyatında artım	(1,918,540)	-
İl üzrə mənfəət və ya zərərdə cəmi kredit zərəri üzrə ehtiyat haqqı	**(1,918,540)**	-
31 dekabr tarixinə investisiya qiymətli kağızları üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri üzrə ehtiyat	**(1,918,540)**	-

13. PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Nağd pul vəsaitləri	17,473,527	14,950,902
Yolda olan pul vəsaitləri	658,405	65,287
ATM-də olan pul vəsaitləri	5,856,203	5,609,588
Mərkəzi Bankdakı nağd pul qalıqları	129,072,414	70,479,514
Digər banklardakı müxbir hesablar	28,169,724	3,273,055
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	**181,230,273**	**94,378,346**

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərində kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə əsasən pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə qalıqların kredit keyfiyyəti açıqlanır. Cəmiyyətin kredit riskinin təsnifatı sistemi 29 saylı Qeyddə təsvir edilir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Ən yüksək dərəcə	28,169,724	3,273,055
Yüksək dərəcə	129,072,414	70,479,514
Banklarda olan cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	**157,242,138**	**73,752,569**

Ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə qalıqlar 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə ehtimal olunan kredit zərərlərinin məbləği əhəmiyyətli olmadığına görə Cəmiyyət pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmamışdır. Ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi yanaşması 29 saylı Qeyddə göstərilir.

14. DEBİTOR BORCLARI VƏ DİGƏR ALINACAQ VƏSAİTLƏR

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Debitor borcları	13,502,248	11,276,566
Digər alınacaq maliyyə vəsaitləri	49,104	51,495
Çıxılsın: ehtimal olunan kredit zərəri üzrə ehtiyat	(1,823,828)	(1,629,145)
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər üzrə cəmi maliyyə aktivləri, xalis	**11,727,524**	**9,698,916**
Əvəzləşdirilə bilən ƏDV	1,462,673	1,175,188
Avans ödənişləri	131,560	169,950
"Millikart" MMC ilə hesablaşmalar	14,889	110,987
Digər borclar	1,195,775	1,281,032
Cəmi alınacaq qeyri-maliyyə vəsaitləri	**2,804,897**	**2,737,157**
Cəmi debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər, xalis	**14,532,421**	**12,436,073**

31 dekabr 2021-ci il tarixinə EOKZ ehtiyatları çıxılmaqla, 5,332 min AZN məbləğində debitor borcları xarici valyutada ifadə edilmişdir (2020-ci il: 8,732 min AZN).

Əvəzləşdirilə bilən ƏDV balans tarixinə ödənilməyən alışlar üzrə hesablanır. Əvəzləşdirilə bilən ƏDV xidmətlərin dəyəri ödənildikdən sonra satışdan yaranan ƏDV öhdəliyi ilə əvəzləşdirilir.

Cəmiyyət ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün 9 saylı MHBS-də nəzərdə tutulan sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edir. Bu yanaşma bütün debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər üçün bütöv müddət üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri ehtiyatını nəzərdə tutur.

Ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər kredit riskinin ümumi xüsusiyyətlərinə və vaxtı keçmiş günlərin sayına əsasən qruplaşdırılmışdır.

Ehtimal olunan kredit zərərlərinin səviyyəsi müvafiq olaraq 31 dekabr 2021-ci il tarixinə qədər 36 ay ərzində həyata keçirilən satışlar üzrə ödəniş cədvəllərinə və bu dövr ərzində yaranmış əvvəlki dövrün kredit zərərlərinə əsaslanır.

Müştərilərin müqavilə üzrə öhdəliklərinin qısamüddətli olması və düzəlişlərin təsirinin əhəmiyyətsiz olmasına görə Cəmiyyət makroiqtisadi amillərə dair mövcud və gələcək məlumatlara əsasən əvvəlki dövrlər üzrə kredit zərərlərinin səviyyəsinə düzəliş etməmişdir.

Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər üzrə zərər üçün ehtiyat aşağıdakı ehtiyat cədvəlinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Ehtiyat cədvəli aktivin gecikdirildiyi günlərin sayına əsaslanır:

Ümumi dəyərin %-i nisbətində	31 dekabr 2021-ci il Ümumi qalıq dəyəri	Ömürlük EOKZ	Xalis qalıq dəyəri	31 dekabr 2020-ci il Ümumi qalıq dəyəri	Ömürlük EOKZ	Xalis qalıq dəyəri
Debitor borcları						
Cari	11,149,378	(455,766)	10,693,612	9,125,135	(156,205)	8,968,930
30 gündən az gecikmiş	871,461	(158,643)	712,818	456,519	(96,036)	360,483
30-90 gün gecikdirilmiş	263,728	(84,814)	178,914	339,280	(102,355)	236,925
91-180 gün gecikdirilmiş	211,008	(126,605)	84,403	90,939	(59,110)	31,829
181-360 gün gecikdirilmiş	21,681	(13,008)	8,673	140,724	(91,470)	49,254
360 gündən çox gecikdirilmiş	984,992	(984,992)	-	1,123,969	(1,123,969)	-
Cəmi	**13,502,248**	**(1,823,828)**	**11,678,420**	**11,276,566**	**(1,629,145)**	**9,647,421**

Hesabat dövrünün əvvəli və sonu arasındakı müddətdə sadələşdirilmiş EOKZ modelinə əsasən debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatda dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
1 yanvar tarixinə debitor borcları üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri üçün ehtiyat	**(1,629,145)**	**(1,633,462)**
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər üzrə ehtimal olunan kredit zərərlərinin (tutulması)/bərpası	(230,189)	4,317
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlərin silinməsi	35,506	-
İl üzrə mənfəət və ya zərərdə cəmi kredit zərəri ehtiyatı	**(194,683)**	**4,317**
31 dekabr tarixinə debitor borcları üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri üçün ehtiyat	**(1,823,828)**	**(1,629,145)**

15. MAL-MATERİAL EHTİYATLARI

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Təkrar satış üçün nəzərdə tutulan mallar	1,662,650	1,397,628
Materiallar və istehlak materialları	1,495,880	986,254
Cəmi mal-material ehtiyatları	**3,158,530**	**2,383,882**

16. BORC ALINMIŞ VƏSAİTLƏR

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Müddətli kreditlər	11,646,393	12,516,228
Cəmi borc alınmış vəsaitlər	**11,646,393**	**12,516,228**

Cəmiyyətin borc alınmış vəsaitləri son ödəmə tarixi 15 noyabr 2039-cu il olan 0.75% illik faiz dərəcəsi ilə Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi vasitəsilə Beynəlxalq İnkişaf Assosiasiyasından və Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyindən sıfır faiz dərəcəsi ilə götürülmüş borc alınmış vəsaitlərdən ibarətdir. Borc alınmış vəsaitlər ABŞ dolları ilə ifadə olunur. Bu borc alınmış vəsaitlər üzrə hər hansı girov təminatı nəzərdə tutulmur. Borc alınmış vəsaitlər amortizasiya olunmuş dəyərdə uçota alınır. Diskontlaşdırmanın təsiri əhəmiyyətli olmadığına görə borc öhdəliklərinin ədalətli dəyəri onların qalıq dəyərinə bərabərdir.

Cəmiyyət xarici valyuta öhdəlikləri və ya faiz dərəcəsi riskləri ilə bağlı hedcinq uçotu aparmır.

Borc alınmış vəsaitlərin cari və uzunmüddətli hissəsi aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Cari hissə	840,636	870,590
Uzunmüddətli hissə	10,805,757	11,645,638
Cəmi borc alınmış vəsaitlər	**11,646,393**	**12,516,228**

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər

Təqdim olunan hər bir dövr üzrə Cəmiyyətin maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərin təhlili və bu öhdəliklərdə dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Bu öhdəliklər pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda maliyyələşdirmə fəaliyyətinin tərkibində qeydə alınır:

	1 yanvar 2021-ci il tarixinə	Nağd dəyişiklikləri		Nağdsız dəyişikliklər		31 dekabr 2021-ci il tarixinə
		Ödənilmiş əsas məbləğ	*Ödənil-miş faiz*	*Faiz xərci*	*Müddətli dəyişiklik*	
Cari hissə	870,590	(869,835)	(12,317)	12,317	839,881	840,636
Uzunmüddətli hissə	11,645,638	-	-	-	(839,881)	10,805,757
Cəmi borc alınmış vəsaitlər	**12,516,228**	**(869,835)**	**(12,317)**	**12,317**	-	**11,646,393**

	1 yanvar 2020-ci il tarixinə	Nağd dəyişiklikləri		Nağdsız dəyişikliklər		31 dekabr 2020-ci il tarixinə
		Ödənilmiş əsas məbləğ	*Ödənil-miş faiz*	*Faiz xərci*	*Müddətli dəyişiklik*	
Cari hissə	731,429	(851,648)	(11,365)	11,365	990,809	870,590
Uzunmüddətli hissə	12,636,447	-	-	-	(990,809)	11,645,638
Cəmi borc alınmış vəsaitlər	**13,367,876**	**(851,648)**	**(11,365)**	**11,365**	**-**	**12,516,228**

17. İCARƏ ÖHDƏLİKLƏRİ

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
İcarə öhdəlikləri (cari)	272,103	343,535
İcarə öhdəlikləri (uzunmüddətli)	430,589	62,695
Cəmi icarə öhdəlikləri	**702,692**	**406,230**

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə xalis minimal icarə ödənişlərinin cari dəyəri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Minimal icarə ödənişi müddəti		
	1 il ərzində	1 ildən 5 ilə kimi	Cəmi
İcarə ödənişləri	283,555	501,092	784,647
Maliyyə tutulmaları	(11,452)	(70,503)	(81,955)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə xalis cari dəyər	**272,103**	**430,589**	**702,692**

	Minimal icarə ödənişi müddəti		
	1 il ərzində	1 ildən 5 ilə kimi	Cəmi
İcarə ödənişləri	363,904	67,234	431,138
Maliyyə tutulmaları	(20,369)	(4,539)	(24,908)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə xalis cari dəyər	**343,535**	**62,695**	**406,230**

İlin əvvəlinə və ilin sonuna olan icarə öhdəliklərinin məbləğlərinin maliyyələşdirmə fəaliyyətindən müvafiq nağd və nağdsız dəyişikliklərlə üzləşdirilməsi aşağıdakı kimi göstərilir:

	Cari hissə	Uzunmüddətli hissə	31 dekabr 2021-ci il tarixinə
1 yanvar 2021-ci il	**343,535**	**62,695**	**406,230**
Pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Ödənilmiş icarə	(341,697)	-	(341,697)
Nağdsız dəyişikliklər			
Müddətli ödəniş	(259,057)	259,057	-
Əlavələr	-	108,837	108,837
Silinmələr	(40,280)		(40,280)
Modifikasiya	547,176	-	547,176
Faiz xərci	22,426	-	22,426
31 dekabr 2021-ci il	**272,103**	**430,589**	**702,692**

	Cari hissə	Uzunmüddətli hissə	31 dekabr 2020-ci il tarixinə
1 yanvar 2020-ci il	**266,159**	**286,110**	**552,269**
Pul vəsaitlərinin hərəkəti	(363,904)	-	(363,904)
Ödənilmiş icarə			
Nağdsız dəyişikliklər			
Müddətli ödəniş	396,954	(396,954)	-
Əlavələr	-	173,539	173,539
Faiz xərci	44,326	-	44,326
31 dekabr 2020-ci il	**343,535**	**62,695**	**406,230**

18. KREDİTOR BORCLARI VƏ DİGƏR ÖDƏNİLƏCƏK VƏSAİTLƏR

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Hesablaşma üzrə vəsaitlər	8,294,793	9,018,670
Kreditor borcları	7,961,282	8,577,787
Kommunal xidmət təchizatçılarına ödəniləcək məbləğ	3,731,570	3,595,006
Digər ödəniləcək vəsaitlər	383,433	311,267
Kreditor borcları və digər ödəniləcək vəsaitlər üzrə cəmi maliyyə ödənişləri	**20,371,078**	**21,502,730**
Alınmış avanslar	213,618	201,749
Cəmi kreditor borcları və digər ödəniləcək vəsaitlər	**20,584,696**	**21,704,479**

19. MÜŞTƏRİ HESABLARI

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Dövlət və ictimai təşkilatlar		
Cari/hesablaşma hesabları	182,990,167	66,208,051
Digər hüquqi şəxslər		
Cari/hesablaşma hesabları	171,619,276	2,906,141
Fiziki şəxslər		
Cari/tələb hesabları	189,370	113,496
Cəmi müştəri hesabları	**354,798,813**	**69,227,688**

20. NİZAMNAMƏ KAPİTALI

Cəmiyyətin qeydə alınmış nizamnamə kapitalı 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 73,357,719 AZN (2020-ci il: 73,344,500 AZN) təşkil edir.

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə Cəmiyyətin mülkiyyət quruluşu aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti	100%	100%
Cəmi	**100%**	**100%**

21. KATEQORİYALAR ÜZRƏ GƏLİRİN TƏHLİLİ

Cəmiyyət, aşağıdakı əsas məhsul növləri üzrə müəyyən zaman çərçivəsində mal və xidmətlərin təqdim olunmasından gəlir əldə edir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Daxili satışdan əldə olunan gəlir	32,451,978	31,214,182
İxrac satışından əldə olunan gəlir	7,899,711	9,932,602
Müştərilərlə müqavilələrdən əldə olunan cəmi gəlir	**40,351,689**	**41,146,784**

Poçt xidmətləri və maliyyə xidmətləri üzrə gəlir və əsas məhsul və xidmət növləri üzrə digər xidmətlər aşağıdakılardır:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Beynəlxalq poçt mübadiləsi xidmətləri	4,895,901	7,290,026
Markalı zərflər üzrə möhürlərin satışı	3,576,997	3,586,417
Paketlər	2,215,499	1,633,117
Xüsusi rabitə və kuryer xidmətləri	1,338,703	1,223,842
Poçt markalarının satışı	1,804,210	1,196,387
Ekspress poçt xidmətləri	1,169,797	807,598
Gömrük rəsmiləşdirilməsi üzrə beynəlxalq poçt göndərişlərinin yerinə yetirilməsi haqqı	846,873	755,844
Teleqraf xidmətləri üzrə xidmət haqları	597,092	565,393
Markalı zərflərdə zərflərin satışı	457,791	424,512
Beynəlxalq kiçik paketlər	201,678	206,312
Qiymətli məktublar və zərflər	153,056	164,308
Kuryer xidmətləri	20,327	18,640
Poçt xidmətlərindən əldə edilən digər gəlirlər	749,426	471,469
Poçt xidmətləri üzrə əldə olunan cəmi gəlirlər	**18,027,350**	**18,343,865**

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Daxili pul köçürmələri haqqı	4,201,727	7,157,022
Xarici valyutanın çevrilməsi	2,983,559	2,618,866
Beynəlxalq pul köçürmələri üzrə ödənişlər	1,955,259	1,680,419
Plastik kartlarla edilən nağd əməliyyatlardan əldə edilən gəlir	1,404,985	1,021,012
Nağdsız valyuta mübadiləsi üzrə komissiya	654,439	425,705
Cari hesablara pul köçürmələri üzrə ödənişlər	483,522	433,566
Plastik kartların satışı	203,850	200,709
Valyuta mübadiləsi üzrə komissiya	165,793	286,201
Cari hesablardan nağd pul vəsaitlərinin çıxarışı haqqı	45,750	51,793
Cari hesabların açılışı üzrə haqlar	3,703	3,525
Çek kitabçasının satışı	1,751	2,742
Maliyyə xidmətləri üzrə əldə edilən digər gəlirlər	31,871	33,440
Maliyyə xidmətləri üzrə cəmi gəlir	**12,136,209**	**13,915,000**

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Kommunal xidmətlər üzrə komissiya (Qaz)	3,359,499	2,809,713
Kommunal xidmətlər üzrə komissiya (Elektrik)	1,909,107	2,158,942
Yerli telefon abunəliyi üzrə komissiya	590,618	986,411
Vergi ödənişlərinin qəbzi	510,493	211,882
Şəhərlərarası zənglər üzrə komissiya	448,847	200,154
Kommunal xidmət üzrə komissiya (Su)	393,928	241,094
Daxili İşlər Nazirliyinin büdcə ödənişlərinin toplanması	368,861	294,436
Mətbuat satışı, abunəliyi və çatdırılması üzrə əldə olunan gəlir	353,956	202,512
Dövlət Yol Polisi tərəfindən cərimələrin toplanması	302,012	262,461
Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən büdcə ödənişlərinin toplanması	155,616	161,026
Abunə haqqı	92,775	95,038
DSMF ödənişlərinin alınması	75,327	182,007
İcarə gəliri	67,581	65,578
Sığorta xidmətləri	12,268	25,714
Sair xidmətlər üzrə digər gəlirlər	1,547,242	990,951
Digər xidmətlər üzrə cəmi gəlirlər	**10,188,130**	**8,887,919**

22. ƏMƏLİYYAT XƏRCLƏRİ

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər	15,945,426	15,417,421
Daşınma və çatdırılma xərcləri	4,203,605	6,313,778
Materiallar və təchizatlar	973,666	1,509,797
Yanacaq xərcləri	799,254	831,825
Poçt markalarının satın alınması	629,814	551,176
Məlumatın emalı xərcləri	562,747	578,332
Ödəniş kartlarının dəyəri	126,774	115,923
Digər	264,137	361,716
Cəmi əməliyyat xərcləri	**23,505,423**	**25,679,968**

23. ÜMUMİ VƏ İNZİBATİ XƏRCLƏR

	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər	13,238,740	12,036,345
Peşəkar xidmətlər	1,296,729	1,116,389
Mühafizə xərcləri	960,172	982,882
Təmir və istismar xərcləri	853,300	822,595
Kommunal xərclər	750,957	666,754
Rabitə xərcləri	569,259	590,035
Bank komissiyaları	567,240	393,483
Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər	434,673	477,924
Üzvlük haqları	358,272	349,546
Ezamiyyə xərcləri	224,401	212,779
Stasionar xərclər	75,847	98,101
İcarə xərcləri	30,650	32,923
Digər	1,022,564	1,342,049
Cəmi ümumi və inzibati xərclər	**20,382,804**	**19,121,805**

24. DİGƏR GƏLİRLƏR

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Hökumət qrantı	1,174,713	1,395,000
Digər gəlirlər	-	233,484
Cəmi digər gəlirlər	**1,174,713**	**1,628,484**

25. MALİYYƏ XƏRCLƏRİ

	31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatmış il üzrə
Borc alınmış vəsaitlər üzrə faiz xərcləri	12,317	11,365
İcarə öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri	22,426	44,326
Cəmi maliyyə xərcləri	**34,743**	**55,691**

26. TƏƏHHÜDLƏR, ŞƏRTİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ ƏMƏLİYYAT RİSKLƏRİ

Şərti öhdəliklər

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə Cəmiyyət tərəfindən heç bir maliyyə zəmanəti verilməmişdir. Eyni zamanda hesabat tarixinə Cəmiyyətin kapital xərcləri ilə bağlı öhdəlikləri olmamışdır.

Təəhhüdlər

Maliyyə öhdəlikləri və təəhhüdlər

Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının 7 iyul 2017-ci il tarixli qərarına əsasən, Cəmiyyət maliyyə xidmətləri sahəsində fəaliyyəti zamanı nizamnamə kapitalının minimum məbləğinin, likvidlik göstəricilərinin və açıq valyuta mövqeyinin daim aşağıdakı normativlər səviyyəsində saxlanmasını təmin etməlidir:

Nizamnamə kapitalının minimum məbləği	20,000,000 AZN
Gündəlik ani likvidlik nisbəti	ən azı 50%
Açıq valyuta mövqeləri:	
Ayrılıqda sərbəst dönərli valyuta	hər biri üçün 5%
Ayrılıqda qapalı valyuta	hər biri üçün 3%
Sərbəst dönərli valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi	10% məcmu
Qapalı valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi	7% məcmu

Sığorta

Cəmiyyət öz əmlakı və əməliyyatları ilə əlaqədar bədbəxt hadisələrin baş verməsi nəticəsində mülki və ətraf mühitə ziyanın dəyməsi ilə əlaqədar bina və avadanlıqları, fəaliyyətin dayanması və ya üçüncü tərəf qarşısında öhdəliklərini tam sığortalamamışdır. Cəmiyyət adekvat sığorta təminatı əldə edənə qədər müəyyən aktivlərə zərər dəyməsi və ya məhv edilməsinin əməliyyatlar və maliyyə vəziyyəti üzərində əhəmiyyətli dərəcədə əks təsirə malik olması riski öz aktuallığını saxlayır.

Məhkəmə prosesləri

Adi fəaliyyət gedişində vaxtaşırı olaraq Cəmiyyətə qarşı iddialar irəli sürülə bilər. Cəmiyyətin rəhbərliyi öz təxminlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialar ilə bağlı əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixlərinə hazırkı maliyyə hesabatlarında bu iddialarla bağlı ehtiyat yaradılmamışdır.

Şərti vergi öhdəlikləri

Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Cəmiyyətin əməliyyatları və fəaliyyəti ilə bağlı belə qanunvericiliyə dair rəhbərliyin mövqeyinə müvafiq vergi orqanları tərəfindən etiraz edilə bilər. Bunun nəticəsində Cəmiyyətə qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablana bilər. 31 dekabr 2001-ci il tarixində tamamlanan maliyyə ilindən başlayaraq vergi yoxlamaları yoxlamanın keçirildiyi il də daxil olmaqla, vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyətini əhatə edə bilər. Müəyyən hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Cəmiyyətin rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhi düzgündür və vergi, xarici valyuta və gömrük qanunvericiliyi ilə bağlı Cəmiyyətin mövqeləri dəyişilməyəcəkdir. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə mümkün vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat qeydə alınmamışdır (31 dekabr 2020-ci il: mümkün vergi öhdəlikləri üzrə ehtiyat qeydə alınmamışdır).

Cəmiyyətin əməliyyat mühiti

Cəmiyyət fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir. 2021-ci il ərzində əməliyyat və iqtisadi mühitdə Cəmiyyətin iş fəaliyyətinə təsir göstərən bir sıra əhəmiyyətli dəyişikliklər baş vermişdir.

2020-ci ildə koronavirus pandemiyasının yayılması qlobal iqtisadiyyata mənfi təsir göstərmişdir. Bir çox ölkələrdə səyahətlərə və fərdi şəxslərin hərəkətlərinə məhdudiyyətlər qoyulmuş, ikinci dərəcəli iş yerlərinin bağlanması üzrə əhəmiyyətli məhdudiyyətlər tətbiq edilmiş və ya pandemiya nəticəsində bir sıra iş yerləri bağlanmışdır. Bu, Azərbaycan Respublikası ilə ticarət əlaqələri olan, iqtisadi cəhətdən güclü ölkələrin çoxunda ÜDM-də əhəmiyyətli dərəcədə azalmaya səbəb olmuşdur. 2020-ci ilin iyun ayından başlayaraq, Azərbaycan Respublikası da daxil olmaqla, bir çox ölkələrdə pandemiya əlamətlərində yaxşılaşma müşahidə olunmuş və sonradan müəyyən məhdudiyyətlər ləğv edilmişdir.

Nəticədə, qlobal maliyyə və əmtəə bazarlarında bərpa müşahidə olunmuşdur. Lakin sonradan Azərbaycan Respublikasında qeydə alınmış yoluxma sayı xeyli artmış və hökumət tərəfindən 2020-ci il dekabr ayının ortalarından etibarən yeni məhdudiyyətlər tətbiq edilmişdir.

Ölkədə COVİD-19 ilə mübarizə üçün aparılan məhdudlaşdırıcı tədbirlər iqtisadi aktivliyin və məcmu xərc səviyyəsinin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına səbəb olmuşdur. İqtisadiyyatın otel, nəqliyyat, səyahət, əyləncə və beynəlxalq ticarətdə görülən bir çox digər seqmentləri də bu tədbirlərdən ağır zərbə almışdır.

16 yanvar 2021-ci ildən etibarən Azərbaycan əhalisinin peyvəndlənməsinə başlanılması ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası hökuməti COVİD-19 pandemiyası ilə mübarizə məqsədilə əvvəlki ildə tətbiq edilmiş səyahət məhdudiyyəti, biznes və digər sahələrin bağlanması və ölkə daxilində müəyyən ərazilərin bağlanması kimi xüsusi karantin rejimi tədbirlərinin mərhələli şəkildə aradan qaldırılması barəsində qərar qəbul etmişdir.

Cəmiyyət fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir. Azərbaycan hökuməti iqtisadi islahatları və ölkənin hüquqi, vergi və qanunvericilik çərçivəsində inkişafını davam etdirir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək davamlı inkişafı, əsasən bu islahatlardan və sektordakı tərəqqidən, eləcə də hökumət tərəfindən iqtisadi, maliyyə və pul siyasəti üzrə həyata keçirilmiş tədbirlərdən və Azərbaycan manatı ilə xam neftin sabit qiymətlərindən asılıdır. Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatının xüsusilə neft və qaz qiymətlərinə qarşı həssas olmasına baxmayaraq, son illərdə Azərbaycan Respublikası hökuməti daha balanslı iqtisadiyyata keçidi sürətləndirmək və neft-qaz sektorundan asılılığı azaltmaq üçün böyük iqtisadi və sosial islahatlara başlamışdır. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatlarına görə, 2021-ci ildə Azərbaycanda ÜDM 54.62 milyard ABŞ dolları olmuşdur. Uzunmüddətli perspektivdə, ekonometrik modellərimizə görə, 2022-ci ildə Azərbaycan ÜDM-nin 54.73 milyard ABŞ dolları və 2023-cü ildə 55.98 milyard ABŞ dolları səviyyəsində olacağı proqnozlaşdırılır.

Hökumət Azərbaycan manatının sabitliyi ilə əlaqədar olaraq pul siyasətini davam etdirmiş və Azərbaycan manatını sabitləşdirən xarici valyuta ehtiyatlarını ayırmışdır. Bu siyasət 2022-ci ildə makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi ilə davam etmişdir. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı il ərzində yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsini bir neçə dəfə dəyişdirmiş və bu dərəcə sabit azalmaqla 7.25% - 7.75% arasında dəyişmişdir.

Ölkə pandemiya dövründən sonra bərpa müddətində olduğundan, Azərbaycan iqtisadiyyatı illik hesablamada 2022-ci ilin yanvar-iyun aylarında ötən ilin eyni dövründəki 2,1% artımla müqayisədə 6,2% genişlənmişdir. Neft-qaz sektoru 0,2%, qeyri-neft-qaz sektoru isə 9,6% artmışdır.

Cəmiyyətin rəhbərliyi makroiqtisadi mühitdəki dəyişiklikləri izləyir və yaxın gələcəkdə Cəmiyyətin fəaliyyətinin dayanıqlığını və inkişafını dəstəkləmək üçün zəruri hesab etdiyi tədbirləri görür.

Beynəlxalq kredit reytinq agentlikləri mütəmadi olaraq Azərbaycan Respublikasının kredit reytinqini qiymətləndirirlər. "Fitch" və "S&P" Azərbaycan Respublikasının reytinqini "BB+" olaraq qiymətləndirmişdir. "Moody's Investors Service", ölkə üçün "Ba2" kredit reytinqini təyin etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının gələcək iqtisadi inkişafı əsasən hökumətin vergi, hüquq, tənzimləyici və siyasi islahatlarla birlikdə həyata keçirdiyi iqtisadi, maliyyə və pul tədbirlərinin səmərəliliyindən asılıdır. Rəhbərlik Cəmiyyətin fəaliyyətinə təsir göstərəcək iqtisadi mühitdəki bütün islahatları və nəticədə onların maliyyə vəziyyətinə necə təsir göstərə biləcəyini proqnozlaşdırmaq iqtidarında deyil. Rəhbərlik hazırda müxtəlif neft qiymətləri üzrə həssaslıq təhlili həyata keçirir və biznesin davamlılığını təmin etmək üçün müvafiq tədbirlər planı hazırlayır.

27. KAPİTALIN İDARƏ OLUNMASI

Azərbaycan Respublikasının "Poçt rabitəsi haqqında" Qanununa uyğun olaraq, Cəmiyyət ARMB-nin tələb etdiyi minimum tənzimləyici kapitaldan, yəni 20,000,000 AZN-dən artıq müəyyən edilmiş tələb olunan kapital kimi nizamnamə kapitalı tələblərinə tabedir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Cəmiyyət Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi tərəfindən poçt fəaliyyəti ilə bağlı müəyyən etdiyi normativ tələblərə riayət etmişdir.

28. MALİYYƏ ALƏTLƏRİNİN QİYMƏTLƏNDİRMƏ KATEQORİYALARI ÜZRƏ TƏQDİM EDİLMƏSİ

"Maliyyə alətləri" adlı 9 saylı MHBS standartına uyğun olaraq, maliyyə aktivləri aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirilir:

(a) MZVƏD kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri;
(b) DMGVƏD kateqoriyasında ölçülən borc alətləri;
(c) DMGVƏD kateqoriyasında ölçülən kapital alətləri; və
(d) amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri.

MZVƏD kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri iki alt-kateqoriyaya bölünür:

(i) MZVƏD kateqoriyasında məcburi qaydada qiymətləndirilən aktivlər; və
(ii) ilkin tanınma zamanı və ya sonradan həmin kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Amortizasiya olunmuş dəyər
Aktivlər	
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	
- Nağd pul vəsaitləri	17,473,527
- Yolda olan pul vəsaitləri	658,405
- ATM-də olan pul vəsaitləri	5,856,203
- ARMB-də olan pul vəsaitlərinin qalıqları	129,072,414
- Digər banklardakı müxbir hesablar	28,169,724
- İnvestisiya qiymətli kağızları	192,822,530
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər	
- Debitor borcları	11,678,420
- Digər maliyyə borcları	49,104
Cəmi maliyyə aktivləri	**385,780,327**

2021-ci il ərzində Cəmiyyətin bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınmışdır.

39 saylı BMUS, Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi Standartına uyğun olaraq maliyyə aktivləri aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirilir: (a) kreditlər və debitor borcları; (b) satıla bilən maliyyə aktivləri; (c) ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri və (d) MZVƏD kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri. MZVƏD kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri kateqoriyası iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) ilkin tanınma zamanı bu kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər və (ii) ticarət üçün saxlanılan maliyyə aktivləri.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Amortizasiya olunmuş dəyər
Aktivlər	
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	
- Nağd pul vəsaitləri	14,950,902
- Yolda olan pul vəsaitləri	65,287
- ATM-də olan pul vəsaitləri	5,609,588
- ARMB-də olan pul vəsaitlərinin qalıqları	70,479,514
- Digər banklardakı müxbir hesablar	3,273,055
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər	
- Debitor borcları	9,647,421
- Digər maliyyə borcları	51,495
Cəmi maliyyə aktivləri	**104,077,262**

2020-ci il ərzində Cəmiyyətin bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınmışdır.

29. MALİYYƏ RİSKLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ

Cəmiyyət daxilində risklərin idarəedilməsi maliyyə riskləri, əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinə bazar riski (o cümlədən valyuta riski, faiz dərəcəsi riski və digər qiymət riskləri), kredit riski və likvidlik riski daxildir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Bazar riski

Cəmiyyət bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan (a) xarici valyuta (b) faiz dərəcələri və (c) pay alətləri üzrə açıq mövqelər ilə əlaqədar bazar riskinə məruz qalır. Rəhbərlik qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Buna baxmayaraq, bu cür yanaşmadan istifadə edilməsi bazarda daha əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verdiyi halda, müəyyən edilmiş limitlərdən artıq zərərlərin yaranmasının qarşısını almır.

Valyuta riski

Valyuta riski satış, alış və borclar üzrə əməliyyatlar Cəmiyyətin müvafiq əməliyyat valyutalarından başqa valyutalarda ifadə olunduqda yaranır.

	31 dekabr 2021-ci il tarixinə		
	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis balans mövqeyi
Azərbaycan manatı	71,682,373	(85,782,869)	(14,100,496)
ABŞ dolları	307,286,321	(288,389,467)	18,896,854
Avro	2,727,806	(10,643,964)	(7,916,158)
Rus rublu	315,850	-	315,850
SDR	3,767,977	(2,702,676)	1,065,301
Cəmi	**385,780,327**	**(387,518,976)**	**(1,738,649)**

	31 dekabr 2020-ci il tarixinə		
	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis balans mövqeyi
Azərbaycan manatı	39,079,967	(35,767,534)	3,312,433
ABŞ dolları	52,894,109	(63,526,373)	(10,632,264)
Avro	707,703	(120,612)	587,091
Rus rublu	2,704,966	-	2,704,966
SDR	8,690,517	(4,238,357)	4,452,160
Cəmi	**104,077,262**	**(103,652,876)**	**424,386**

Yuxarıdakı cədvələ yalnız monetar aktiv və öhdəliklər daxildir. Cəmiyyət hesab edir ki, kapital investisiyaları və qeyri-monetar aktivlər əhəmiyyətli valyuta riskinin yaranmasına gətirib çıxarmır.

İl ərzində aşağıdakı əhəmiyyətli valyuta məzənnələri tətbiq edilmişdir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
1 ABŞ dollar	1.7000	1.7000
1 Avro	1.9265	2.0890
1 Rus rublu	0.0229	0.0231
1 SDR	2.3793	2.4485

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtilə, hesabat dövrünün sonuna Cəmiyyətin əməliyyat valyutasına tətbiq edilən valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklərin mənfəət və ya zərərə, eləcə də kapitala təsiri aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

	31 dekabr 2021-ci il Vegirdən əvvəlki zərərə təsir	31 dekabr 2020-ci il Vergidən əvvlki zərərə təsir
ABŞ dollarının 20% möhkəmlənməsi	3,779,371	(2,126,453)
ABŞ dollarının 20% zəifləməsi	(3,779,371)	2,126,453
Avronun 20% möhkəmlənməsi	(1,583,232)	117,418
Avronun 20% zəifləməsi	1,583,232	(117,418)
Rus rublunun 20% möhkəmlənməsi	63,170	540,993
Rus rublunun 20% zəifləməsi	(63,170)	(540,993)
SDR-in 20% möhkəmlənməsi	213,060	890,432
SDR-in 20% zəifləməsi	(213,060)	(890,432)

Faiz dərəcəsi riski

Cəmiyyət bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Aşağıdakı cədvəldə Cəmiyyətin məruz qaldığı faiz dərəcəsi riski üzrə ümumi təhlil əks olunur. Cədvəldə Cəmiyyətin maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin balans dəyəri üzrə ümumiləşdirilmiş məbləğləri, müqavilə üzrə faizlərin yenidən qiymətləndirilməsi və ya ödəmə tarixlərinin daha erkən tarixinə görə təsnifləşdirilir.

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1 aydan 6 aya kimi	6 aydan 1 ilə kimi	1 ildən artıq	Cəmi
Cəmi maliyyə aktivləri	198,228,898	52,092,841	41,958,368	93,500,220	385,780,327
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(375,192,566)	(533,694)	(556,370)	(11,236,346)	(387,518,976)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə faiz dərəcələri üzrə xalis həssaslıq kəsiri	**(176,963,668)**	**51,559,147**	**41,401,998**	**82,263,874**	**(1,738,649)**
Cəmi maliyyə aktivləri	104,077,262	-	-	-	104,077,262
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(90,759,045)	(578,435)	(607,063)	(11,708,333)	(103,652,876)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə faiz dərəcələri üzrə xalis həssaslıq kəsiri	**13,318,217**	**(578,435)**	**(607,063)**	**(11,708,333)**	**424,386**

Rəhbərlik faiz dərəcəsi üzrə risklərin Cəmiyyətin fəaliyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmədiyini hesab etdiyinə görə Cəmiyyətdə belə risklərin idarə edilməsi üçün rəsmi siyasət və prosedurlar mövcud deyil.

Kredit riski

Maliyyə aləti üzrə əməliyyat aparan bir tərəfin öz öhdəliyini yerinə yetirə bilməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurularsa, Cəmiyyət kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Cəmiyyətin qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır ki, bu da maliyyə aktivlərinin yaranmasına gətirib çıxarır. Cəmiyyətin hər bir filialı yeni müştərilərinə şərtləri təklif etməmişdən əvvəl kredit risklərinin idarə edilməsinə və təhlil olunmasına cavabdehdir. Kredit riski pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, eləcə də debitor borclar ilə əlaqədar yaranır.

Rəhbərlik müştərilərin kredit keyfiyyətini qiymətləndirərkən onların maliyyə vəziyyətini, keçmiş təcrübəsini və digər amilləri nəzərə alır və hesabat dövründə bu qarşı tərəflərin öz öhdəliklərini yerinə yetirməməsi ilə bağlı hər hansı zərərin yaranacağını ehtimal etmir.

Aktivlərin növləri üzrə Cəmiyyətin kredit riskinin maksimal səviyyəsi aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər		
- Debitor borcları	11,678,420	9,647,421
- Digər maliyyə debitor borcları	49,104	51,495
- İnvestisiya qiymətli kağızları	192,822,530	-
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		
- Tələb edilənədək bank qalıqları	157,242,138	73,752,569
	361,792,192	**83,451,485**

Kredit riskinin təsnifatı sistemi

Kredit riskinin qiymətləndirilməsi və kredit riskinin səviyyəsinə görə maliyyə alətlərinin təsnifləşdirilməsi məqsədilə Cəmiyyət beynəlxalq reytinq agentlikləri ("Standard & Poor's" - "S&P", "Fitch", "Moody's") tərəfindən müəyyən edilən ödəmə qabiliyyəti dərəcələrindən istifadə edir.

Xarici kredit reytinqləri və müvafiq ödəmə qabiliyyəti dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Vahid şkala üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcələri	Kənar beynəlxalq reytinq agentliklərinin müvafiq reytinqləri (Moody's)
Ən yüksək dərəcə	Aaa-dan Ba1-ə
Yüksək dərəcə	Ba2-dən B1-ə
Orta dərəcə	B2, B3
Xüsusi monitorinq tələb edir	Caa1+ Ca-ya
Defolt	C

Vahid şkala üzrə kredit riskinin hər bir səviyyəsi üçün müəyyən ödəmə qabiliyyəti dərəcələri təyin olunur:

- Ən yüksək dərəcə – aşağı kredit riski olan yüksək keyfiyyəti kreditlər;
- Yüksək dərəcə – orta kredit riski olan kifayət qədər keyfiyyətli kreditlər;
- Orta dərəcə – qənaətbəxş kredit riski olan orta keyfiyyətli kreditlər;
- Xüsusi monitorinq tələb edir – daha ətraflı monitorinq və bərpaedici idarəetmə tələb edən kreditləşdirmə mexanizmləri; və
- Defolt – defolt hadisəsi baş vermis kreditləşdirmə mexanizmləri.

Kontragentlərə kənar reytinqlər "S&P", "Moody's" və "Fitch" kimi müstəqil beynəlxalq reytinq agentlikləri tərəfindən təyin edilir. Bu reytinqlər ictimaiyyətə açıqdır. Həmin reytinqlər və defolt ehtimalları ("DE") üzrə müvafiq intervallar aşağıdakı maliyyə alətlərinə tətbiq edilir: pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri.

Bu reytinqlər topdansatış müştərilər üçün müstəqil qiymətləndirmə aparıldıqda tətbiq olunur. Əks təqdirdə Cəmiyyətin risklərə nəzarət funksiyası müştərinin maliyyə vəziyyətini, keçmiş təcrübəsini və digər amilləri nəzərə alaraq, onun kredit keyfiyyətini qiymətləndirir. Fərdi risk limitləri rəhbərlik tərəfindən müəyyən edilmiş limitlərə uyğun olaraq daxili və ya xarici reytinqlərə əsasən yaradılır. Topdansatış müştərilərin kredit limitlərinə uyğunluğu müntəzəm olaraq rəhbərlik tərəfindən yoxlanılır.

Maliyyə aktivləri üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri

Cəmiyyətin ehtimal olunan kredit zərəri modelinə məruz qalan debitor borcları və ödəmə müddətinə qədər saxlanılan investisiyaları var.

9 saylı MHBS-in dəyərsizləşmə ilə bağlı tələbləri pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə də şamil olunsa da, müəyyən edilmiş dəyərsizləşmə zərərinin həcmi əhəmiyyətsiz olmuşdur.

Debitor borcları

Cəmiyyət ehtimal olunan kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün 9 saylı MHBS-də nəzərdə tutulan sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edir. Bu yanaşma bütün debitor borcları üçün bütöv müddət üzrə ehtimal olunan kredit zərərləri ehtiyatını nəzərdə tutur.

EOKZ-un qiymətləndirilməsi üçün debitor borcları kredit riskinin ümumi xüsusiyyətlərinə və vaxtı keçmiş günlərin sayına əsasən qruplaşdırılmışdır.

EOKZ səviyyəsi müvafiq olaraq 31 dekabr 2020-ci il tarixinə qədər 36 ay ərzində həyata keçirilən satışlar üzrə ödəniş cədvəllərinə və bu dövr ərzində yaranmış əvvəlki dövrün kredit zərərlərinə əsaslanır.

Ticarət debitor borcların bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntilər olmadıqda belə debitor borcları silinir. Ticarət debitor borcların bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntilərə digər məsələlərlə yanaşı, debitorun Cəmiyyətlə razılaşdırılmış ödəniş cədvəlinə riayət edə bilməməsi və müqavilədə nəzərdə tutulan ödənişlərin 90 gündən çox gecikdirilməsi daxildir.

Hər bir müştərinin fərdi xüsusiyyəti Cəmiyyətin kredit riskinə təsir edir. Bununla belə, rəhbərlik hesab edir ki, müştərilərin fəaliyyət göstərdiyi ölkə və iqtisadi sektora xas risklər də daxil olmaqla, Cəmiyyətin müştəri bazasının demoqrafiyası, xüsusilə hazırkı iqtisadi şəraitdə kredit riskinə təsir edən amillərdəndir.

Xarici poçt idarələrinin debitor borcları ilə əlaqədar yaranan kredit riski adətən Ümumdünya Poçt İttifaqının Nizamnaməsinə uyğun olaraq, hər bir ölkə üzrə xarici poçt idarələrinə ödəniləcək kreditor borcları ilə əvəzləşdirilməklə aradan qaldırılır. Hər bir xarici poçt idarəsi ilə yekun hesablaşma xidmət göstərildikdən sonra bir il və ya daha artıq dövrdə aparıla bilər. Xarici poçt idarələrinin ümidsiz debitor borcları üzrə Cəmiyyətin yaratdığı ehtiyat yekun ödənişdən sonrakı dövrə əsaslanır.

Debitor borcları üzrə dəyərsizləşmə zərərləri əməliyyat mənfəətinin tərkibində xalis dəyərsizləşmə zərəri kimi göstərilir. Əvvəllər silinmiş məbləğlərin sonradan bərpası da eyni sətir maddəsində göstərilir.

Ümumiyyətlə, EOKZ aşağıdakı kredit riski parametrlərinin hasilinə bərabərdir: effektiv faiz dərəcəsindən istifadə etməklə cari dəyərə diskontlaşdırılan defolta məruz qalan dəyər (DVRMQ), defolt ehtimalı (DE) və defolt baş verəcəyi halda itirilməsi ehtimal olunan məbləğ (DZYZ). EOKZ hər bir fərdi maliyyə aktivinin bütöv müddəti ərzində hər bir növbəti il üçün kredit riski parametrlərini (DVRMQ, DE, DZYZ) proqnozlaşdırmaqla müəyyən edilir.

DVRMQ - hesabat dövründən sonra kredit qalığının məbləğində ehtimal olunan dəyişiklikləri nəzərə alaraq, gələcək defolt tarixində kredit qalığının qiymətləndirilməsi, o cümlədən əsas borc və faizlərin ödənilməsi və kredit öhdəlikləri üzrə vəsaitlərin ehtimal olunan istifadəsidir.

DE – müəyyən müddət ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsidir.

DZYZ – defolt baş verdiyi zaman yaranan zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə üzrə ödənilməli gələcək pul axınları ilə borcalanın əldə etməsi ehtimal olunan pul axınları arasındakı fərqə əsaslanır. Adətən bu göstərici DZYZ-nin faiz nisbəti kimi ifadə edilir. Ehtimal olunan zərərlər hesabat dövrünün sonuna cari dəyərə diskontlaşdırılır.

Bu üç komponentin hasili tapılır və bərpa ehtimalını (yəni, maliyyə aktivinin əvvəlki ayda ödənilməsi və ya defolt olması) nəzərə alaraq onlara düzəliş edilir. Bu, hər bir gələcək dövr üçün EOKZ-un hesablanmasını effektiv şəkildə təmin edir və sonradan hesabat tarixinə geri diskontlaşdırılaraq toplanır. EOKZ-un hesablanması üçün istifadə edilən diskont dərəcəsi ilkin effektiv faiz dərəcəsi və ya onun təxmini dəyəridir.

Kənar reytinqlər əsasında qiymətləndirmə prinsipləri. Bəzi kredit qalıqları üzrə beynəlxalq reytinq agentlikləri tərəfindən dərc edilmiş kredit reytinqləri mövcuddur ki, bu da defolt və defolt vəziyyətindən qayıtma statistikasına əsasən DE və DZYZ kimi kredit riski parametrlərini qiymətləndirmək üçün istifadə olunur.

EOKZ modellərinə daxil edilmiş proqnoz məlumatlar

EOKZ-un qiymətləndirilməsi üçün miqrasiya cədvəlindən istifadə edildikdə proqnoz məlumatları artıq təyin olunmuş kənar reytinqə daxil edilir.

Debitor borcları üçün sadələşdirilmiş yanaşma üzrə perspektivli yanaşma.

- EOKZ-un hesablanması prosesində ən son makroiqtisadi şərtlərin əsas hissəsi artıq nəzərə alındığına görə debitor borclar üzrə DE və DZYZ son 36 aylıq məlumatlara əsasən hesablanır;
- Yaxın gələcəkdə ehtimal olunan makroiqtisadi mühit DE və DZYZ-ni hesablayarkən mövcud makroiqtisadi vəziyyətə oxşardır;
- Cəmiyyətin debitor borclarının ödəmə müddəti 30 gündən azdır. Uzunmüddətli makroiqtisadi inkişaf seqmentlər üzrə risk profilinin yaradılmasında əhəmiyyətli rol oynamır. Bu səbəbdən debitor borclar üzrə proqnoz düzəlişi aparılmamışdır.

Cəmiyyət maliyyə aktivləri üzrə təxminlər və faktiki zərərlər arasındakı fərqlərin azaldılması üçün öz metodologiya və fərziyyələrini müntəzəm olaraq nəzərdən keçirir. Belə fərqlərin təhlili (bək-testinq) ən azı ildə bir dəfə aparılır.

EOKZ-un qiymətləndirilməsi metodologiyası üzrə bək-testinq nəticələri Cəmiyyətin rəhbərliyinə təqdim edilir və səlahiyyətli şəxslərlə razılaşdırıldıqdan sonra modellərin və fərziyyələrin təkmilləşdirilməsi üçün növbəti addımlar müəyyən edilir.

Likvidlik riski

Likvidlik riski maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsində müəssisənin çətinliklərlə üzləşəcəyi riskidir. Cəmiyyət əsasən borc alınmış vəsaitlər və kreditor borcları və digər ödəniləcək vəsaitlərdən ibarət olan davamlı maliyyələşmə bazasını saxlamağa çalışır. Cəmiyyət gözlənilməyən likvidlik tələblərini tez bir zamanda və asanlıqla yerinə yetirmək üçün vəsaitləri pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri şəklində saxlayır.

Likvidliyin idarə olunmasına Cəmiyyətin yanaşması mümkün qədər həm normal, həm də çətin şəraitdə qəbul edilməz zərərlər çəkmədən və ya Cəmiyyətin nüfuzuna xələl gətirmədən öz öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Tələb əsasında və 1 aydan az	1 aydan 6 ayadək	6 aydan 1 ilədək	1 ildən artıq	31 dekabr 2021-ci il Cəmi
Öhdəliklər:					
Borc alınmış vəsaitlər	-	420,318	420,318	10,805,757	11,646,393
İcarə öhdəlikləri	22,675	113,376	136,052	430,589	702,692
Kreditor və digər ödəniləcək maliyyə vəsaitləri	20,371,078	-	-	-	20,371,078
Müştəri hesabları	354,798,813	-	-	-	354,798,813
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	**375,192,566**	**533,694**	**556,370**	**11,236,346**	**387,518,976**

31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Tələb əsasında və 1 aydan az	1 aydan 6 ayadək	6 aydan 1 ilədək	1 ildən artıq	31 dekabr 2020-ci il Cəmi
Öhdəliklər:					
Borc alınmış vəsaitlər	-	435,295	435,295	11,645,638	12,516,228
İcarə öhdəlikləri	28,628	143,140	171,767	62,695	406,230
Kreditor və digər ödəniləcək maliyyə vəsaitləri	21,502,730	-	-	-	21,502,730
Müştəri hesabları	69,227,688	-	-	-	69,227,688
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	**90,759,046**	**578,435**	**607,062**	**11,708,333**	**103,652,876**

30. MALİYYƏ ALƏTLƏRİNİN ƏDALƏTLİ DƏYƏRİ

31 dekabr 2021 və 2020-cİ il tarixlərinə Cəmiyyətin ədalətli dəyərdə ölçülən maliyyə alətləri mövcud olmamışdır.

Aşağıda qeyd olunmuş cədvəldə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ədalətli dəyərdə ölçülmür və hər bir ədalətli dəyər ölçməsinin təsnifləşdirildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasında mövcud olan səviyyələr ilə təhlil edilir:

		Aşağıdakılardan istifadə etməklə ədalətli dəyər ölçüsü			
	Qiymətləndirmə tarixi	**Fəal bazarda təyin olunmuş qiymətlər (1-ci Səviyyə)**	**Müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli məlumatlar (2-ci Səviyyə)**	**Müşahidə edilə bilməyən əhəmiyyətli məlumatlar (3-cü Səviyyə)**	**31 dekabr 2021-ci il Cəmi**
Ədalətli dəyərləri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31 dekabr 2021-ci il	181,230,273	-	-	181,230,273
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər	31 dekabr 2021-ci il	-	-	11,727,524	11,727,524
İnvestisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2021-ci il	-	189,117,798	-	189,117,798
Ədalətli dəyərləri açıqlanan öhdəliklər					
Borc alınmış vəsaitlər	31 dekabr 2021-ci il	-	-	11,646,393	11,646,393
Maliyyə icarəsi üzrə öhdəliklər	31 dekabr 2021-ci il	-	-	702,692	702,692
Kreditor borcları və digər ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2021-ci il	-	-	20,371,078	20,371,078
Müştəri hesabları	31 dekabr 2021-ci il	-	-	354,798,813	354,798,813

		Aşağıdakılardan istifadə etməklə ədalətli dəyər ölçüsü			
	Qiymətləndirmə tarixi	**Fəal bazarda təyin olunmuş qiymətlər (1-ci Səviyyə)**	**Müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli məlumatlar (2-ci Səviyyə)**	**Müşahidə edilə bilməyən əhəmiyyətli məlumatlar (3-cü Səviyyə)**	**31 dekabr 2020-ci il Cəmi**
Ədalətli dəyərləri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31 dekabr 2020-ci il	94,378,346	-	-	94,378,346
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər	31 dekabr 2020-ci il			9,698,916	9,698,916
Ədalətli dəyərləri açıqlanan öhdəliklər					
Borc alınmış vəsaitlər	31 dekabr 2020-ci il	-	-	12,516,228	12,516,228
Maliyyə icarəsi üzrə öhdəliklər	31 dekabr 2020-ci il	-	-	406,230	406,230
Kreditor borcları və digər ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2020-ci il	-	-	21,502,730	21,502,730
Müştəri hesabları	31 dekabr 2020-ci il	-	-	69,227,688	69,227,688

Ədalətli dəyərdə əks etdirilməyən maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri

Aşağıdakı qeydlər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərdə əks etdirilməyən Cəmiyyətin maliyyə alətlərinin qalıq dəyərləri və ədalətli dəyərlərin növü ilə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivlərinin və qeyri-maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri daxil deyildir.

	Balans dəyəri 2021-ci il	Ədalətli dəyər 2021-ci il	Tanınmayan mənfəət/ (zərər) 2021-ci il	Balans dəyəri 2020-ci il	Ədalətli dəyər 2020-ci il	Tanınmayan mənfəət/ (zərər) 2020-ci il
Maliyyə aktivləri						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	181,230,273	181,230,273	-	94,378,346	94,378,346	-
Debitor borcları və digər alınacaq vəsaitlər	11,727,524	11,727,524	-	9,698,916	9,698,916	-
İnvestisiya qiymətli kağızları	192,822,530	189,117,798	3,704,732	-	-	-
Maliyyə öhdəlikləri						
Borc alınmış vəsaitlər	11,646,393	11,646,393	-	12,516,228	12,516,228	-
Maliyyə icarəsi üzrə öhdəliklər	702,692	702,692	-	406,230	406,230	-
Kreditor borcları və digər ödəniləcək vəsaitlər	20,371,078	20,371,078	-	21,502,730	21,502,730	-
Müştəri hesabları	354,798,813	354,798,813	-	69,227,688	69,227,688	-
Reallaşdırılmamış ədalətli dəyərdə cəmi tanınmamış dəyişiklik			**3,704,732**			-

Ədalətli dəyəri qalıq dəyərinə yaxın olan aktiv və öhdəliklər

Likvid və ya ödəmə müddəti az qalmış (üç aydan az) maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri üçün ədalətli dəyərin qalıq dəyərinə yaxın olması fərz olunur. Bu fərziyyə həmçinin xüsusi ödəmə müddəti və dəyişən dərəcəli maliyyə alətləri olmayan depozitlərə də tətbiq edilir.

Sabit və dəyişə bilən maliyyə alətləri

Kotirovkası mövcud olan borc alətləri üçün ədalətli dəyər kotirovkalara uyğunlaşdırılmış bazar qiyməti ilə müəyyən olunur. Kotirovkası mövcud olmayan borc alətləri üçün ədalətli dəyər isə eyni şərtlər altında mümkün ola bilən dərəcələrdən istifadə etməklə gələcəkdə diskontlaşdırılmış pul axınları, kredit riskləri və ödəmə tarixləri vasitəsilə ölçülür.

31. HESABAT TARİXİNDƏN SONRA BAŞ VERMİŞ HADİSƏLƏR

2022-ci il fevralın 24-dən etibarən Rusiya ilə Ukrayna arasında siyasi gərginlik müşahidə olunur. Münaqişə Avropa ölkələri, Böyük Britaniya və Amerika Birləşmiş Ştatlarının Rusiyaya qarşı yeni sanksiyalar tətbiq etmələri ilə yanaşı geniş beynəlxalq qınaqla qarşılanmışdır. Sanksiyalar Rusiyanın mərkəzi bankını və suveren fondlarını əhatə etmiş, onların aktivlərini faktiki olaraq dondurmuş və Rusiya maliyyə təşkilatları ilə əlaqələri qadağan etmişdir. Bəzi Rusiya banklarının SWIFT-ə çıxışına qadağa qoyulmuşdur.

Rusiya fond bazarı ilk gündə 39% ucuzlaşmış, RTS İndeksi ilə ölçüldüyü kimi, rubl ABŞ dolları qarşısında rekord səviyyədə ucuzlaşmışdır. Ukrayna Milli Bankı rəsmi məzənnəni təyin edəcəyini açıqlayaraq valyuta bazarlarını dayandırmışdır. Münaqişə nəticəsində Brent markalı neftin qiyməti 2014-cü ildən bəri ilk dəfə bir barel üçün 100 ABŞ dollarını ötmüşdür.

Bu hesabat tarixinə vəziyyət sabitləşməmişdir.

Daha sonra "Moody's" Rusiyanın işğalından sonra hökumətin "borc dayanıqlılığı" üçün risklərin artdığını əsas gətirərək Ukraynanın xarici valyutada suveren kredit reytinqini mənfi proqnozla "Caa3" səviyyəsinə endirmişdir.

20 iyul 2022-ci il tarixində Ukrayna hökuməti tərəfindən buraxılmış notların ödəmə müddəti cari gəlir dərəcələri saxlanılmaqla 1 avqust 2022-ci il tarixindən etibarən iki il müddətinə uzadılmışdır.